

Zmapování teoretického zpracování skleněných figurek na našem území

BcA. Alžběta Vocolová

Diplomová práce
2025



Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta multimediálních komunikací

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta multimediálních komunikací
Akademický rok: 2024/2025

Studijní program: Multimédia a design
Forma studia: Prezenční
Specializace/kombinace: Design skla (nDS/-)

Podklad pro zadání DIPLOMOVÉ práce studenta

Jméno a příjmení: **BcA. Alžběta Vocolová**
Osobní číslo: **K23438**

Téma práce: **Mezi světy**
Téma práce anglicky: **In Between Worlds**
Jazyk práce: **Čeština**

Související osoby: **prof. MgA. Petr Stanický, MFA (Vedoucí)**
Ateliér Sklo

Zásady pro vypracování:

1. Konzultace s vedoucím diplomové práce
2. Zpracování návrhů, modelů, kresebných studií, fotografií
3. Vypracování písemné doprovodné zprávy zahrnující všechny etapy návrhu
4. Obeznamení s použitou technologií
5. Realizace v materiálu
6. Fotodokumentace

Seznam doporučené literatury:

NOVÝ, Petr. Pohyb – výraz – emoce: figury a figurky v českém sklářském umění a řemesle. V Jablonci nad Nisou: Muzeum skla a bižuterie, 2015. ISBN 978-80-86397-17-7
LANGHAMER, Antonín. *Legenda o českém sklu*. [Zlín]: TIGRIS, 1999. ISBN 80-86062-02-3.
BRYCHTA, Jaroslav; VOLF, Miloš Bohuslav. Živé sklo. Praha: Státní nakladatelství technické literatury, 1977
BĚLOHRADSKÝ, Miloslav; HÁIS, Rudolf. Sklářské názvosloví, aneb, Co je co ve sklářství: historie a současnost. Ilustrovala Věra LIBENSKÁ. Teplice: Vydavatelství ČSS, 2010. ISBN 978-80-904044-2-7
PETROVÁ, Sylva. *České sklo*. Praha: Gallery, 2001. ISBN 80-86010-44-9.

Podpis studenta:

Datum:

Podpis vedoucího práce:

Datum:

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb., v platném znění bez ohledu na výsledek obhajoby;
- diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a bude dostupná k nahlédnutí;
- jedno vyhotovení diplomové práce v listinné podobě bude ponecháno Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně k uložení;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- podle § 60 odst. 1 autorského zákona má Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou práci – nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům;
- pokud je výstupem diplomové práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá; neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji, že

- jsem na diplomové práci pracoval(a) samostatně a použitou literaturu jsem řádně citoval(a); v případě publikace výsledků budu uveden(a) jako spoluautor;
- odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou obsahově totožné.

Ve Zlíně, dne

.....
podpis autora

ABSTRAKT

V návaznosti na mou bakalářskou práci se budu i v této písemné práci věnovat skleněným figurkám. Zatímco má bakalářská práce pojednávala podrobně o historickém vývoji, zásadním přínosu Jaroslava Brychty, základech výroby skleněných figurek a vybavení dílny, nyní budu nazírat tento fenomén z perspektivy současnosti a budoucnosti.

Rozeberu teoretické zpracování tématu a podívám se blíže na literaturu, která se ho dotýká. Představím zastoupení děl realizovaných figurkářskou technikou nebo technikami příbuznými v muzeích, galeriích a sbírkách. Poreferuji o akcích, kde je řemeslo k vidění nebo jsou mu přímo věnované. Představím možnosti studia řemesla i navrhování v rámci České republiky. Zmapuji místa, kde se v současné době figurky vyrábí. Teoretický výzkum v literárních pramenech a současných publicistických zdrojích bude obohacen o rozhovory s osobnostmi, které něco společného s figurkářskou výrobou. Představím dnes aktivní řemeslnictvo, výtvarnictvo a další významné osobnosti působící v (nebo blízko) oboru. Bude se jednat o umělectvo, učitelstvo, studentstvo, které prošlo tímto sklářským oborem na střední škole i lidi, které se věnují tématu teoreticky a zabývají se jeho historií.

Praktická práce pak bude rámována vizuálem, který vychází z mých ilustrací, které se přenáší do různých médií, materiálů i velikostí. Od digitální ilustrace a animace, přes skleněné objekty, po mechanické i statické objekty větších rozměrů z různých materiálů. Ty budou vytvářet krajinu a propojovat drobné jednotlivosti.

Mým cílem je vytvořit autentický obraz o současném stavu oboru a přinést do něj nový, dříve neprozkoumaný, rozměr skrze mé autorské vyjádření, mimo jiné pomocí techniky výroby skleněných figurek nad sklářským kahanem.

Klíčová slova: skleněné figurky, sklo, sklářské řemeslo, historie figurkářství, hravost, barevnost, skleněné objekty, vizuální umění

ABSTRACT

Following up on my bachelor thesis, I will again devote myself to glass figurines. While my bachelor thesis was focused on their historical evolution, the essential role of Jaroslav Brychta, the basics of their creation and the equipment needed, I will now be looking at this phenomenon from the perspective of the present and the future.

I will analyze the theoretical treatment of my subject and take a closer look at relevant literature. I will present works of figurine-making and related techniques found in museums, galleries, and collections. I will introduce various public events where this craft can be seen, as well as ways to study the craft, mapping the places of production in the Czech Republic. Apart from researching literary and journalistic sources, I will include interviews with individuals involved in figurine-making. I will acquaint the reader with the craftspeople and artists active today, as well as other noteworthy individuals within or close to the field – teachers and pupils who studied the craft, those who deal with the topic theoretically or are concerned with its history.

The practical part will be framed by a visual style sourcing from my illustrations, which appear in various media, sizes, and materials. From digital illustration and animation through glass objects to mechanical and static objects made from different materials. These together will form a landscape and connect small individualities.

I aim to create an authentic picture of the current state of the field and bring a new, never-before explored dimension through my artistic expression, utilizing the lampworking technique among others.

Keywords: glass figurines, glass, glass craft, history of glass figurines, playful, colorful, glass objects, visual art

V první řadě chci poděkovat za to, že jsem se narodilo do prostředí, těla a času, která mi dávají tolik privilegií, že studium vysoké školy mohlo být mou životní náplní. Moje skleněné figurky existují na úkor živých bytostí. Jejich existenci provází radost i utrpení.

Jsem vděčné svým rodičům za hmotnou i finanční podporu během celého mého studia.

Jsem vděčné vedení Ateliéru Skla za pochopení, volnost a důvěru, které ve mně vložilx.

Děkuji mému pejskovi Rokejskovi za jeho trpělivost. Za totéž děkuji i svému kámošstvu a partnerstvu.

OBSAH

ÚVOD.....	13
1 ZMAPOVÁNÍ SOUČASNÉ SITUACE	14
1.1 LITERATURA	14
1.1.1 Knihy věnující se historii českého skla	16
1.1.2 Knihy věnující se skleněným figurkám.....	18
1.1.3 Učebnice a knihy o skleněné bižuterii	24
1.1.4 Učebnice technického a laboratorního skla.....	31
1.2 MUZEJNÍ EXPOZICE	31
1.3 DALŠÍ MÍSTA, KDE SE ŘEMESLO OBJEVUJE	39
2 VÝTVARNÝ PROJEKT	40
2.1 PROCES	41
2.2 ANIMACE	43
2.3 SKLENĚNÉ OBJEKTY	44
2.4 VIDEOROZHOVORY.....	48
2.5 INSPIRAČNÍ ZDROJE	52
2.5.1 Jasa Glass	52
2.5.2 Trejayne.....	53
2.5.3 Bernadette Banner	53
2.5.4 Berlin Flameworking Studio	54
2.5.5 Lunacyglass.....	54
2.5.6 Kit Paulson	55
2.5.7 Knihařka	55
2.6 INSTALACE	56
ZÁVĚR	63
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	64
SEZNAM OBRÁZKŮ	67

ÚVOD

Skleněné figurky jsou upadající fenomén českého sklářství. Díky Jaroslavu Brychtovi se v Česku rozvinula svérázná větev tohoto řemesla, která ve světě nemá obdoby. Podobně, jako zbytek sklářských odvětví musíme, žel, mluvit o postupném odchodu generací lidí, které techniku v plné šíři ovládaly.

K řemeslu přistupuji z několika různých rolí. Zaprvé jako řemeslnictvo, které je fascinováno technikou, chce si ji osvojit a být v přímém kontaktu se žhavým tekoucím materiálem. Zadruhé přistupuji jako badatelstvo, které se snaží zmapovat současný stav tohoto sklářského oboru a zachránit znalost, kterou zatím máme. Zatřetí přicházím k řemeslu s tvůrčím záměrem. Přináším s sebou neotřelé návrhy skleněných potvůrek ukryté v deníčcích, kde se už třetím rokem postupně kupí. Mým cílem je posouvat koncept skleněné figurky, rozvíjet vizuální charakter jinými směry za využití možností, které technika poskytuje a podrobovat sklo zkoušce nabývání rozličných forem, u nichž není zdárný výsledek zaručen. Naposledy pak přistupuji z pozice technologické. Podléhám silné touze všechno znát a všemu rozumět, a následně posouvat hranice techniky, kterou si osvojuji, vymýšlet nové postupy a přicházet na nová technologické možnosti realizace figurek, které jsou dříve nepostoupenou výzvou.

Mým cílem je zmapovat současnou situaci řemesla. Mojí ambicí je přinést nový vítr. Snažím přijít s novým přístupem a s neotřelostí a inovacemi vdechnout nový život této již téměř neexistující technice. Podobně, jako v případě mojí bakalářské práce, zaprvé shromažďuji zatím nesnadno dostupné (ale ještě naštěstí stále nějak dohledatelné) informace a podat je stravitelnou formou. Mým druhým cílem je vyzjistit a zaznamenat informace, které zatím nebyly knižně nebo jinak zpracované. Celé se to chci pokusit zarámovat do velmi svérázného výtvarného projektu, který bude prozkoumávat dosud neobjevené zátoky a podmořské jeskyně.

1 ZMAPOVÁNÍ SOUČASNÉ SITUACE

Krajina znalostí a dovedností v oboru byla v minulosti prozkoumána křížem krážem. Avšak byly tyto informace někdy komplexně a srozumitelně zpracované? V dostupných zdrojích je možné, že, vyzjistit jen určité oblasti informací souvisejících s řemeslným oborem a zůstává tak mnoho mezer. V následující části se budu zabývat zmapováním současného stavu informací o řemesle a jejich dosažitelnosti i zpracováním. Primárně se budu snažit vytvořit obrázek o celkovém stavu situace, avšak do jisté míry nastíním i svůj (v některých případech nemálo) kritický náhled. Budu se zabývat jednotlivými dostupnými literárními zdroji, zastoupením v muzejních sbírkách a teoretickým zázemím, které mají muzejní expozice, internetovými zdroji, možnostmi studia řemesla, i znalostmi, které v současné chvíli leží pouze v hlavách lidí.



Obrázek 1 Skleněné figurky v Muzeu Detesk

(zdroj: vlastní)

1.1 Literatura

Zpracování tématu v literárních pramenech je z mého pohledu neuspokojující. Jako naprosto zásadní deficit vnímám fakt, že historicky nikdy neexistovala učebnice přímo tohoto sklářského oboru. Najdou se učebnice, které se zabývají technologií a technickými postupy výroby skleněné bižuterie anebo zpracováním borosilikátového skla, tedy oborem

sklofoukačství (a výrobou chemických aparatur). V některých z nich jsou popsány i základní technické postupy výroby figurek. „Není mnoho knih o figurkářské technice, a ještě méně je jich, pokud nepočítáme ty, které se zabývají výrobou vinutých perel a skla pro laboratoře.“¹ Něco málo se pak dá o figurkářské technice najít v knihách, které se primárně věnují historii skleněné bižuterie, nebo výrobě vinutých perlí na našem území. Pro širší kontext a vykreslení poctivého obrázku o situaci se pak tedy budu v této části věnovat i knihám, kterýchžto primární téma nejsou přímo skleněné figurky.



Obrázek 2 Foukané figurky v Muzeu skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou

(zdroj: vlastní)

Do nějaké míry se není příliš čemu divit, koneckonců na rozdíl od mnoha jiných skleněných objektů nemají skleněné figurky žádnou praktickou funkci. „Figurativnímu ztvárnění skla se vždy stavěla do cesty řada potíží.“² „Funkčnost skla byla nadto příliš vžita, možnost ztvárnit figurativní předměty ze skla jen v relativně malých rozměrech a v malém počtu kusů nepřála rozvoji figurativního skla ve sklárně jako výrobní jednotce.“³ Skleněné figurky tak (přestože byly jedněmi z prvních skleněných objektů vyrobených v historii vůbec) dlouhá staletí stály opodál a pozorovaly vývoj především nápojového a dutého dekorativního skla. „...sektor skleněné produkce, který byl vždy považován za méně významný nežli hutní výroba, ale

¹ TOFFOLO, *Il Vetro a Lume – Lampworking – Volume II*, 2019, s. 11.

² BRYCHTA a VOLF, *Živé sklo*, 1977, s.11.

³ BRYCHTA a VOLF, *Živé sklo*, 1977, s.11.

který nyní nabývá větší a větší důležitosti ve světě skla.“⁴ Jejich role na tomto světě je především povznášející.⁵ Přináší radost a příjemné emoce spojené s pobavením, které člověk prožívá, když se na ně podívá.



Obrázek 3 Modelované figurky v Muzeu Detesk

(zdroj: vlastní)

1.1.1 Knihy věnující se historii českého skla

V knihách, které se věnují historii českého skla, kterých již v první řadě není mnoho, je obvykle sotva zmínka o existenci figurek. V lepším případě se setkáváme s odstavcem, který zmiňuje základní informace o původu skleněných figurek, o tom, jak se obor vyvinul na našem území, a o přínosu Jaroslava Brychty. Zde mluvím především o knihách *Legenda o českém skle* od Antonína Langhamera, *České sklo* od Silvy Petrové a sérii knih *Historie sklářské výroby v Českých zemích* od Rolanda Kirshe a kolektivu dalšího autorstva. Hodnota těchto krátkých útržků je potenciálně v rozšiřování povědomí o holé existenci skleněných figurek. Avšak i v tomto případě si nedovolím přílišný optimismus. Člověk, kdož

⁴ ZECCHIN, *Il Vetro a Lume – Lampworking – Volume I*, 2018, s. 11.

⁵ HLAVEŠ, kunsthistorik [ústní sdělení], 2025.

otevře jednu z výše zmíněných knih se totiž pravděpodobně o sklo již blíže zajímá, a tedy je si i, předpokládám, vědom existence drobných skleněných plastik zhotovovaných u sklářského hořáku ze skleněných tyčinek.



Obrázek 4 Zevnějšek knihy Legenda o Českém skle

(zdroj: vlastní)



Obrázek 5 Prostor věnovaný figurkám v Legendě o Českém skle

(zdroj: vlastní)

1.1.2 Knihy věnující se skleněným figurkám

Knihy, které se věnují přímo skleněným figurkám nejsou zpracovány komplexně. Obvykle věnují svou hlavní část obsahu historii, vývoji figurek na Železnobrodsku, či přínosu Jaroslava Brychty. Ani poskládáním dosavadně publikovaných knih pak nevzniká široký přehled nebo realistický obrázek o tomto sklářském odvětví. Výsledkem je spíše směs útržkovitých informací, které se věnují do hloubky jen určitým oblastem.

Začnu kratičkou publikací, jež nese název **Skleněné figurky**. Za vznikem textu stojí **Milan Hlaveš**. Ten je jedním z mála (a též nejlepších) českých historiků a historiček skla. Kromě psaní teoretických textů se věnuje i kurátorství současných i historických výstav, muzejnictví, pedagogické činnosti na vysokých školách a působí jako odborná kapacita v rámci významných tuzemských institucí zabývajících se sklem. Z jeho dalších knižních počinů můžeme uvést 100% sklo: sklářská škola v Železném Brodě 1920-2010, kterou



Obrázek 6 Knížečka Skleněné figurky od Milana Hlaveše

(zdroj: vlastní)

napsal společně s dalším autorstvem, obdobně, jako je tomu u většiny dalších publikací, na kterých se podílel. Publikace Skleněné figurky je spíše brožurkou nebo sešitkem nežli knihou. Má sice jen 15 stran (a na nich kromě textu mnoho obrázků), avšak z mého pohledu

je hodnotnějším kusem literatury nežli některé z dalších zmíněných literárních zdrojů. Text stručně, zato komplexně pojednává o historickém vývoji skleněných figurek, podstatných osobnostech i kontextu jejich rozkvětu na našem území. Text je tak zdařilou kostrou, již nám může poskytnout jádro pro nabalování dalších informací a získání základního přehledu informací o řemesle.

Naprosto speciálním případem je kniha **Živé sklo**. Její obsah tvoří části textu, které psal sám **Jaroslav Brychta**, ty jsou doplněné o komentář **Miloše Bohuslava Wolfa**, který dodává Brychtovu vyprávění širší kontext – ať už historický, technologický, nebo čistě osobní. Jaroslav Brychta je tec železnobrodských skleněných figurek a je tím člověkem, který se zasloužil o vývoj i rozvoj řemesla na našem území. Řemeslo má jinak kořeny v Itálii. Moc se mi líbí, jak je kniha psaná autenticky a (zdá se mi) z čisté vášně a zájmu. Je v ní zároveň otisk doby. Kniha zachycuje badatelské a experimentátorské začátky výroby skleněných figurek na střední sklářské škole v Železném Brodě i Brychtovy osobní motivace, ohniska zájmu a touhy i některé jeho osobní postoje. Zatím popisuje atmosféru, ve které se proces odehrával, podmínky výroby i kontext tehdejší doby. Moc se mi líbí, že historická výpověď je obohacena o informace technologického (i technického) rázu, které do knihy zapsal M. B. Wolf. To vnímám jako zdařilou kombinaci. Kniha mi přijde povedená právě proto, že ji nenapsal jeden člověk z jednoho pohledu, ale skloubilo se v ní několik různých náhledů na tutéž věc. Podobné kvality bych si přálo, aby nabyla i platforma, kterou budu vytvářet v rámci diplomového projektu.



Obrázek 7 Kniha Živé sklo

(zdroj: vlastní)

Knihu **Pohyb – Výraz – Emoce** napsal Petr Nový. Nejdříve představím autora. Petr Nový je autorem mnoha knižních publikací hovořících o skle. Pro příklad uveďme knihy *Dva v jednom*, *Kaleidoskop vkusu* a *Nová Louka – Kristiánov* jako jedny z četných publikací, které vydalo Muzeum skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou, kde Nový působí již od roku 2004 jako hlavní kurátor sbírkových a mobiliárních fondů⁶. Kromě publikování odborné a populárně naučné literatury o skle se Petr Nový věnuje činnostem pedagogickým a kurátorským mimo půdu zmíněného muzea. Zároveň působí jako šéfredaktor časopisu *Sklář a keramik*.

Kniha je zatím nejkomplexnějším pokusem o zachycení znalostí, které máme o dotyčné řemeslné technice. Věnuje se tématu především z historického hlediska. Vyprávění začíná v pravěku u prvních skleněných objektů a velmi podrobně se pak věnuje figurálnímu motivu jako takovému a jeho vývoji skrze dlouhá tisíciletí, než se zrodily první skleněné figurky. Poměrně podrobně je pojednáno například o ojedinělých experimentech s výrobou nádob ve tvaru figur či zvířat v hutním skle a o figurálních motivech v lisovaném skle. Textu je v knize poměrně málo (necelých 30 stránek, na kterých je i čteně obrázků), za to je však text ve třech



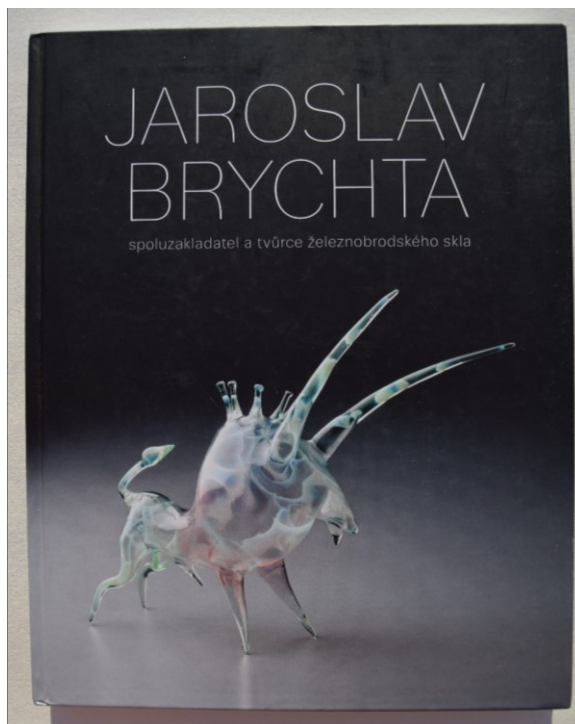
Obrázek 8 Kniha *Pohyb – výraz – emoce*

(zdroj: vlastní)

⁶ SLAVÍČEK, et al., *Slovník historiků umění, výtvarných kritiků, teoretiků a publicistů v českých zemích a jejich spolupracovníků z příbuzných oborů (asi 1800-2008)*, 2016, s. 1031.

různých jazycích – češtině, němčině a angličtině a je doplněn stovkami fotografií převážně skleněných objektů (jako už je tomu u publikací vydaných Muzeem skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou zvykem). Kniha shrnuje některé důležité informace, a to poměrně kvalitním způsobem, avšak pokrývá jen úzkou oblast informací o komplexním tématu.

Kniha **Jaroslav Brychta**, jejíž obsah sepsal **Antonín Langhamer** spolu s **Martinem Hlubučkem**, vydalo Město Železný Brod. Je tak jednou z mála soudobých publikací věnujících se sklářským řemeslným technikám, které nevycházejí z dílny Muzea skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou. Text na mě působí jako příjemné vyprávění pamětnictva na doby předešlé. Podléhá jemné karikatuře, zjednodušení a odvíjí se skoro jako příběh z pohádky. Barvitě jsou vykreslené nepříznivé začátky nové první české sklářské školy v Železném Brodě i urputnost a odhodlání osobnosti Jaroslava Brychty. Košatě je zmapován nejen technologický vývoj figurek (jejich evoluce) ale i vývoj výtvarný. Kniha obsahuje hojně obrázků, z toho velkou část i kreseb a hliněných modelů, podle nichž figurky zhotovovalo zkušené řemeslnictvo (Brychta sám u kahanu nepracoval a nebyl ani sklářským technologem⁷).

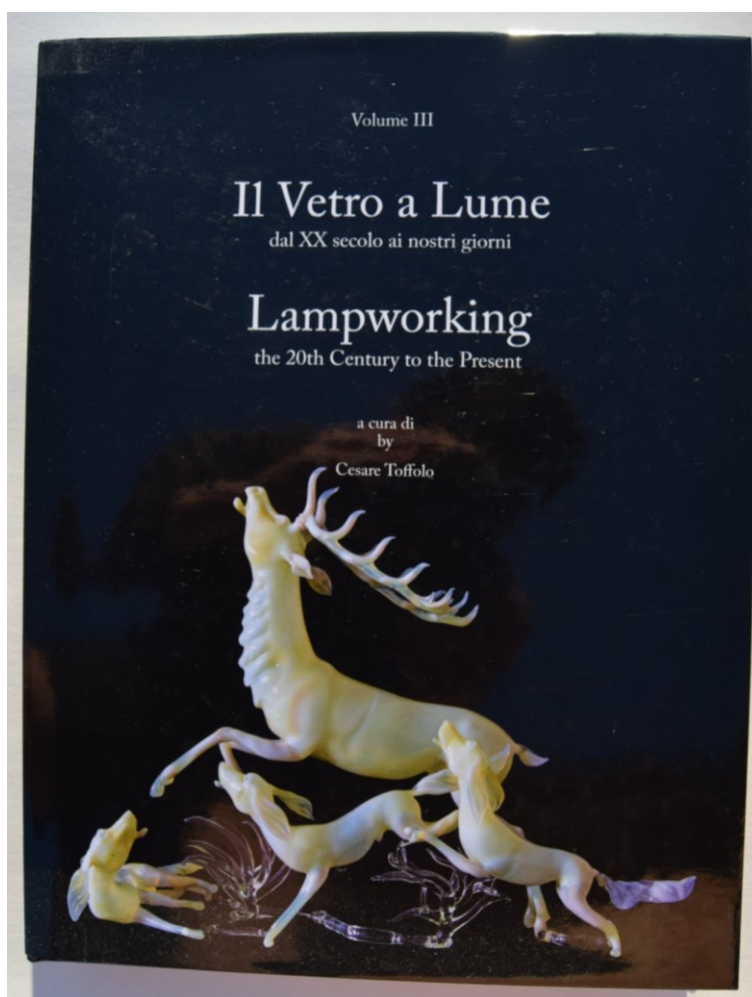


Obrázek 9 Kniha Jaroslav Brychta, spoluzakladatel a tvůrce železnobrodského skla

(zdroj: vlastní)

⁷ BRYCHTA a VOLF, *Živé sklo*, 1977, s. 52.

Série knih **Il Vetro a Lume** (anglický název **Lampworking**) je knihou vydanou italským autorstvem. Jedná se o tři díly honosného vzezření na těžkém papíře (dohromady váží asi osm kilo), z nichž se každý díl věnuje trochu jinému období nebo místu, kdy/kde se odehrávala historie skleněných figurek. Tato série byla vydána v letech 2018 a 2019. Jako autorstvo jsou uvedeni **Sandro Zecchin** a **Cesare Toffolo**. Je to jediná knížka na světě, která pojednává o fenoménu výroby u sklářského kahanu z takto širokého měřítka a v tolika mezinárodních souvislostech. „Kniha je výsledkem roků výzkumu a výprav do míst, která jsou přímo svázaná s touto technikou, stejně jako je to výsledek čtyřiceti let působení v tomto oboru.“⁸

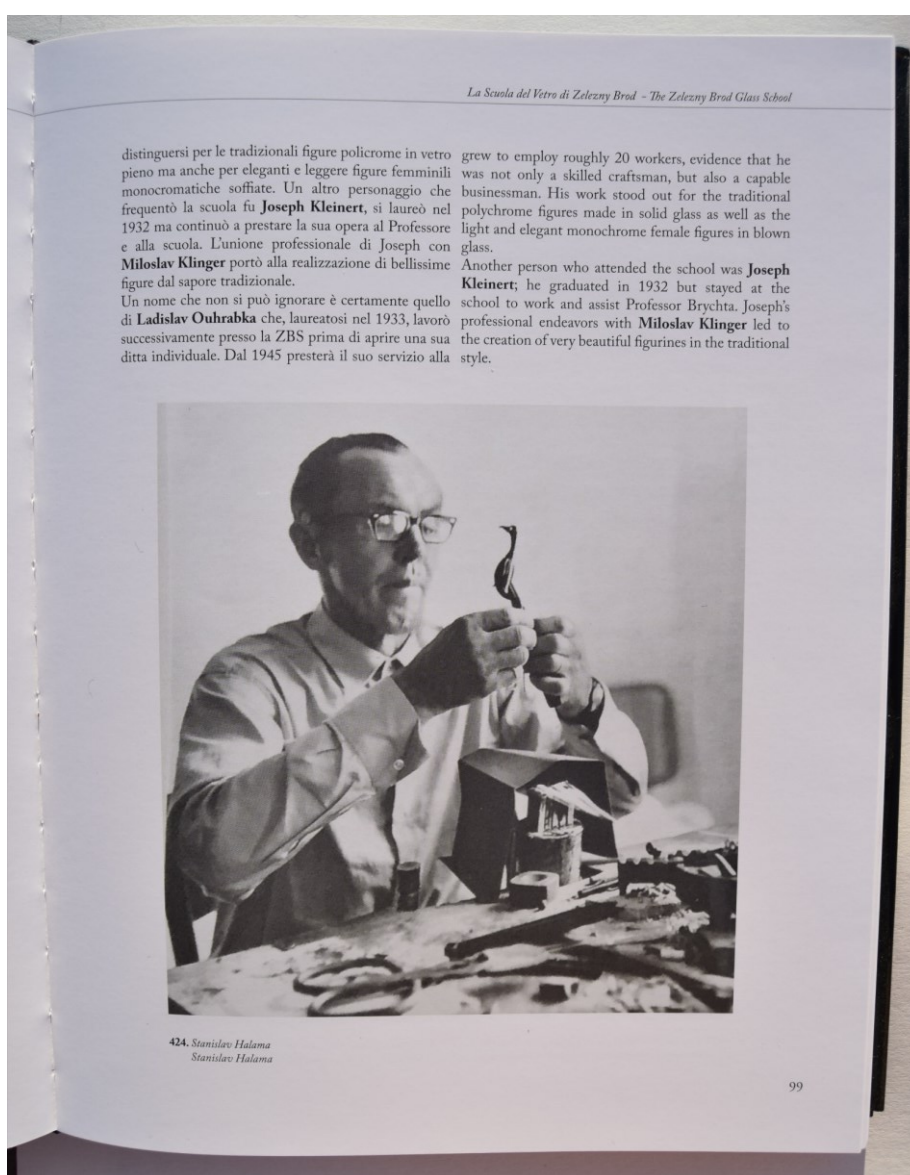


Obrázek 10 Třetí díl ze série Il Vetro a Lume od italského autorstva

(zdroj: vlastní)

⁸ TOFFOLO, *Il Vetro a Lume – Lampworking – Volume II*, 2018, s. 11.

Českým figurkám je věnováno prvních cca sto stran třetího dílu. Popsána je evoluce skleněných figurek, která probíhala v první polovině minulého století, významné osobnosti (Jaroslav Brychta, Věra Lišková), řemeslnictvo mladších generací (Hořínkovi, Jiří Mareš, Karel Sobotka, Zdeněk Sochor a Jitka Havlíčková) a zahrnuty jsou i informace o výuce oboru na sklářské škole. Většina uvedených informací je k dočtení v knihách Jaroslav Brychta, spoluzakladatel a tvůrce železnobrodského skla, *Živé sklo* a *Pohyb – výraz – emoce*, které jsou v knize uvedeny jako zdroje informací. Některé informace však byly vyzjištěny přímo naživo od lidí z oboru při výpravě Italů do Česka a tím se tato kniha stává jedinečným zdrojem některých informací.



Obrázek 11 Stránka z knihy *Il vetro a Lume* s archivní fotografií Stanislava Halamy při práci

(zdroj: vlastní)

1.1.3 Učebnice a knihy o skleněné bižuterii

Historicky existovaly nějaké pokusy o vytvoření příručky pro výrobu skleněných objektů u kahanu. „Nejstarší publikace pojednávající o umění, jak vytvářet různé předměty nad lampou, je označovaná pouze monogramem "A.A.G.". Kniha vyšla ve Vídni v roce 1759 v němčině pod názvem "Umění tavit sklo nad lampou, nebo-li návod, jak tavit skleněné rourky". V roce 1832 v Berlíně vydává Dr Rockstrom sklářskou příručku a v ní je popisována práce se sklem nad lampou. Rockstromova příručka shrnuje vše podstatné, co měl vědět sklář na počátku 30. let 19. století o zpracování skla nad lampou a z našeho hlediska se věnuje popisu náčiní.“⁹

Vzhledem k tomu, že výroba figurek má velkou část společnou s výrobou vinutých perel, budu se částečně věnovat i knihám, kterýchžto primárním tématem jsou ručně u kahanu vyráběné korálky. Konkrétně se viklování (název pro navíjení převzatý z němčiny – z Německa se totiž dostala technika na naše území¹⁰) velmi podobá technice výroby figurek ve vybavení dílny, sklářském hořáku (lampě – „Pracovalo se u petrolejových kahanů, ty byly později nahrazeny benzínovými, kterým se říkalo lampy. Název se vžil natolik, že se zachoval i pro pozdější dokonalejší hořáky.“¹¹) a využívaném druhu suroviny (lampové tyčinky) i způsobem jejich zpracování. Podobnosti se pak najdou i v historii vinutých perel a skleněných figurek, obzvláště pak jejich rozvoj na našem území od 19. století. Právě z vinutých perel totiž vznikly první vinuté hlavičky špendlíků v podobě zvířat nebo ovoce.¹²

Kniha, která obsahuje největší množství informací o postupech výroby a technologii skleněných figurek je učebnice **Výroba skleněná bižuterie pro II. a III. ročník SOU učební obor výrobce bižuterie a ozdobných předmětů**. Z této učebnice čerpají i některé později vydané učebnice oboru bižuterie. Většina této učebnice se věnuje výrobě mačkaných výrobků, podrobným informacím o technologii jejich výroby a způsobům opracování a zušlechťování takových výrobků. Informacím, které se týkají výroby u sklářského hořáku je věnováno několik kapitol. Jsou zde popsány typy hořáků, typy suroviny, výroba vinutých perel a výroba různých typů skleněných figurek (modelované figurky, foukané figurky, hutní figurky, květiny) a dále výroba foukaných perel a vánočních ozdob. Postupy výroby figurek jsou popsány spíše v principech, přičemž je v učebnici uvedeno i 15 postů výroby různých vzorů zvířátek a lidí. Jako nedostatek zde vnímám tvarovou a velikostní nerůznorodost vybraných figurek, avšak rozumím, že pokud byl záměr představit základní postupy výroby,

⁹ ŠTRYNCL, *Korálky z drikety*, 2024.

¹⁰ KIRSCH, et al, *Historie sklářské výroby v českých zemích*. Sv. 2, část 2, 2005, s. 388.

¹¹ KIRSCH, et al. *Historie sklářské výroby v českých zemích*. Sv. 2, část 2, 2005, s. 388.

¹² BRYCHTA a VOLF, *Živé sklo*, 1977, s. 40.

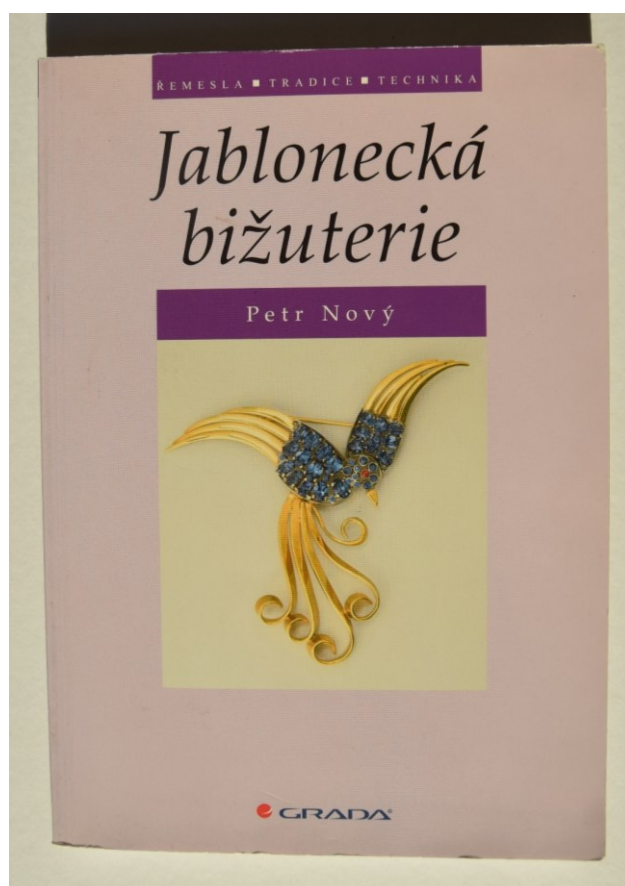
byl pro autorstvo uspokojivě naplněn. Představuji si, že potřeby oboru tato učebnice v minulosti naplňovala, avšak co si představit nedovedu je, že bych se podle učebnice mělo nějakým postupům naučit bez toho, abych i shlédlo demonstraci výroby zkušeným řemeslnictvem. Zároveň musím konstatovat, že se v učebnici nedá nalézt informace k historii oboru, výtvarných osobnostech, nebo vývoji jednotlivých výrobků, jejichž výroba je představena. V současné době se již tato učebnice téměř nedá sehnat (někdy se jednotlivé kusy objeví na internetových bazarech nebo v antikvariátech).



Obrázek 12 Fotografie stránky s popisem výroby figurek z knihy
Výroba skleněná bižuterie pro II. a III. ročník SOU učební obor
výrobce bižuterie a ozdobných předmětů

(zdroj: vlastní)

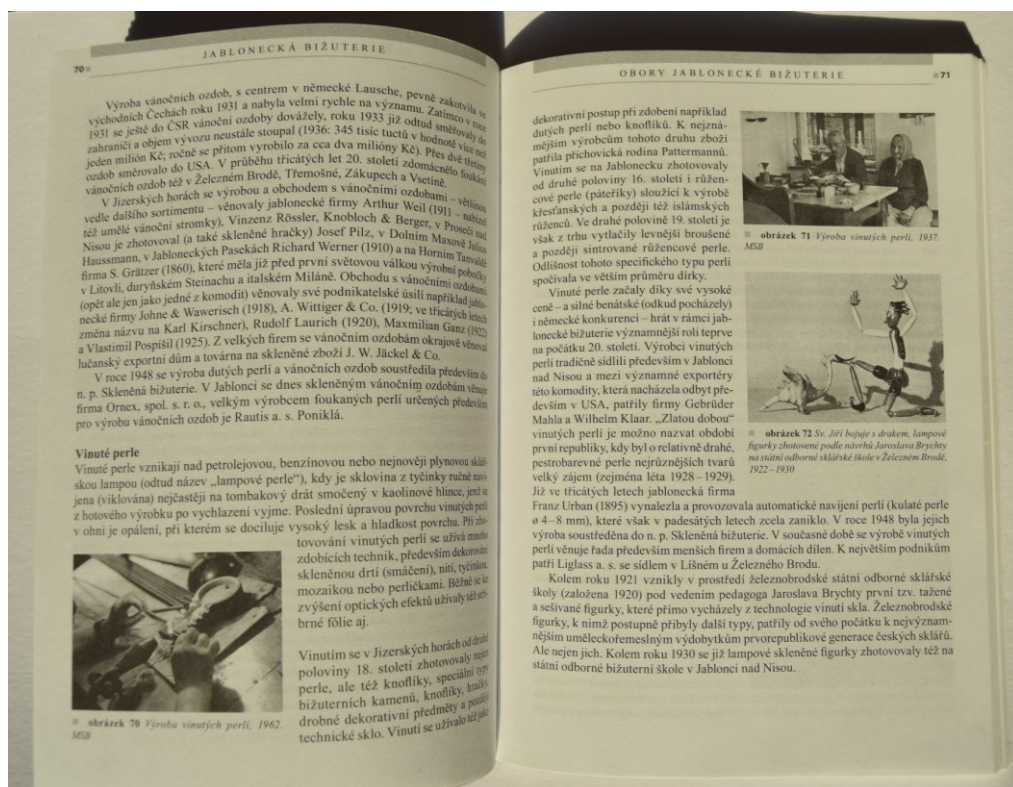
Kniha, která se věnuje stejnému tématu naopak hlavně z historického a teoretického úhlu je publikace **Jablonecká bižuterie** od **Petra Nového**, jehož jsem představilo již výše u knihy *Pohyb – výraz – emoce*. Přestože se na první pohled jeví spíše jako sešit, nebo laická příručka (má měkkou vazbu a fialovou obálku s nezdařilou grafikou), je studnicí opravdu komplexního poznání o tématu, kterému se věnuje. „Souhrnná publikace o světoznámém fenoménu jablonecké bižuterie na knižním trhu dosud chyběla. Tato knížka, má ambici onu mezeru zaplnit a stát se jak vhodnou příručkou pro studenty středních či vysokých škol a profesní zájemce, tak poučným a srozumitelným průvodcem pro laickou veřejnost.“¹³ Pojednává velmi široce o historii řemesel spojených s bižuterií na Jablonecku i o způsobech výroby a podobě i vybavení jednotlivých výrobních prostor v časech minulých. Okrajově se dotýká i techniky vinutých perel, zatímco samozřejmě popisuje i historický vývoj, který vedl k začátku jejich výroby v regionu.



Obrázek 13 Zevnějšek knihy *Jablonecká bižuterie*

(zdroj: vlatsní)

¹³GRADA, *Jablonecká Bižuterie*, [2024].



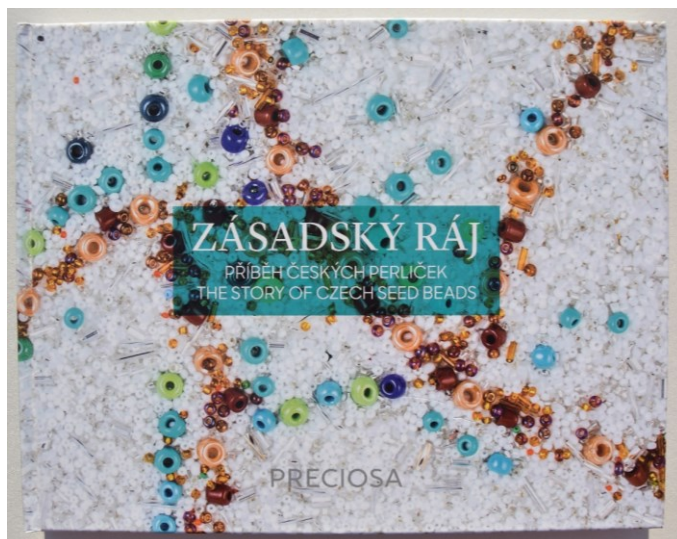
Obrázek 14 Vnitřek knihy Jablonecká bižuterie (část věnovaná vinutým perlám)

(zdroj: vlastní)

Způsob, kterým je výklad podáván je poněkud rezervovaný, strohý a věcný. Situace v různých časových obdobích je vykreslována spíše v hospodářských a politických souvislostech a těžko si tedy představit, v jakých podmínkách žili lidé té doby, jaké byly jejich hodnoty, priority, čeho byl nedostatek, co konkrétně je vedlo k zřizování četných domácích výrobních dílen a podobně. Zároveň text obsahuje podstatné množství zbytečných faktických informací (kolik vydělala která firma, kolik lidí pracovalo v jaké profesi v které době, podrobně popisuje též rodinné vztahy a informace o sňatcích a podobně), které si čtenářstvo nemá šanci zapamatovat a často si na základě nich nejspíš ani nic nepředstaví. Přitom jsou takové informace ve většině případů spíše zahlcující.

Naproti tomu o deset let později, tentokrát pod záštitou firmy Preciosa ve spolupráci s Muzeem skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou publikuje knihu **Zásadský ráj**. Texty obsažené v této knize napsal tentokrát ve spolupráci s **Evou Krupkovou, Kristýnou Fendrichovou**. „Vedle informačně obsažných, ale čtivě zpracovaných textů o historii a současnosti zásadského sklárství jsou její součástí též obsáhlé unikátní vzpomínky pamětníků a obrazový slovník sortimentu perliček produktové značky PRECIOSA

Traditional Czech Beads™.¹⁴ Z mého pohledu je nejatraktivnější kapitolou ta, v níž se formou rozhovorů s pamětnictvem dozvídáme informace o tom, jak to ve sklárně chodilo, jaké byly podmínky v kraji, jak na sklářskou produkci i místní dopadaly politické události, a jak to přímo onx prožívalx. O figurkách zde ani zmínky, což je docela očekávatelné, uvádím knihu spíše pro kontrast s knihou předešlou.



Obrázek 15 Zevnějšek knihy Zásadský ráj

(zdroj: vlastní)



Obrázek 16 Historické fotografie spojené s výrobou perliček z útroby knihy Zásadský ráj

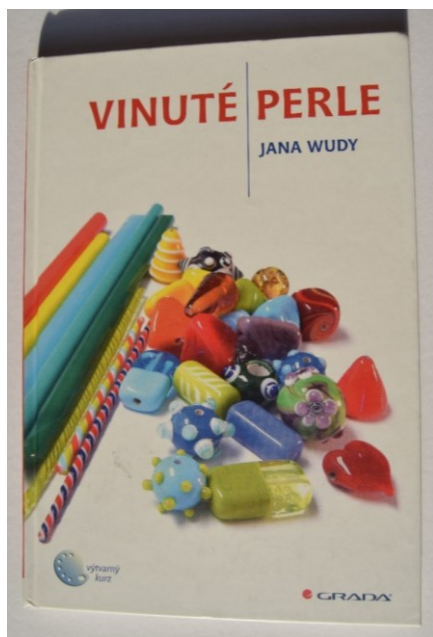
(zdroj: vlastní)

¹⁴ MUZEUM SKLA A BIŽUTERIE V JABLONCI NAD NISOU, *Zásadský ráj – Příběh českých perliček*, 2018.

Dalšími (méně odbornými) publikacemi, kterýchžto textů je autorem **Petr Nový** jsou knihy **Potoky perel** a **Příběh o perličce**. Obě tyto knihy se snaží popularizovat tematiku a přiblížit historický vývoj skleněných perliček veřejnosti. První zmíněnou vydala firma **G&B Beads** a vydání druhé zmíněné iniciovala firma **Preciosa**. Jedná se o dva české podniky vyrábějící a distribuující skleněné korálky (především rokajlové perličky a korálky sekané i mačkané). Rozumím vcelku volbě množství textu, avšak podobně, jako u předešlých publikací, se mi zdá poněkud rigidní zvolený tón a výběr informací. Kromě toho obě knihy promarnily šanci dát vyniknout ilustracím malebných sklářských zařízení a dílen s řemeslnictvem, zatímco nyní text doplňují povětšinou neodpovídající (nebo velmi nepřesné) obrázky. V prvním případě se jedná o fantasy ilustrace a v případě druhém o rádobu líbivé obrázky s (z nejasného důvodu) nadměru sexualizovanými postavami v poloprůhledném oblečení (včetně dětí).

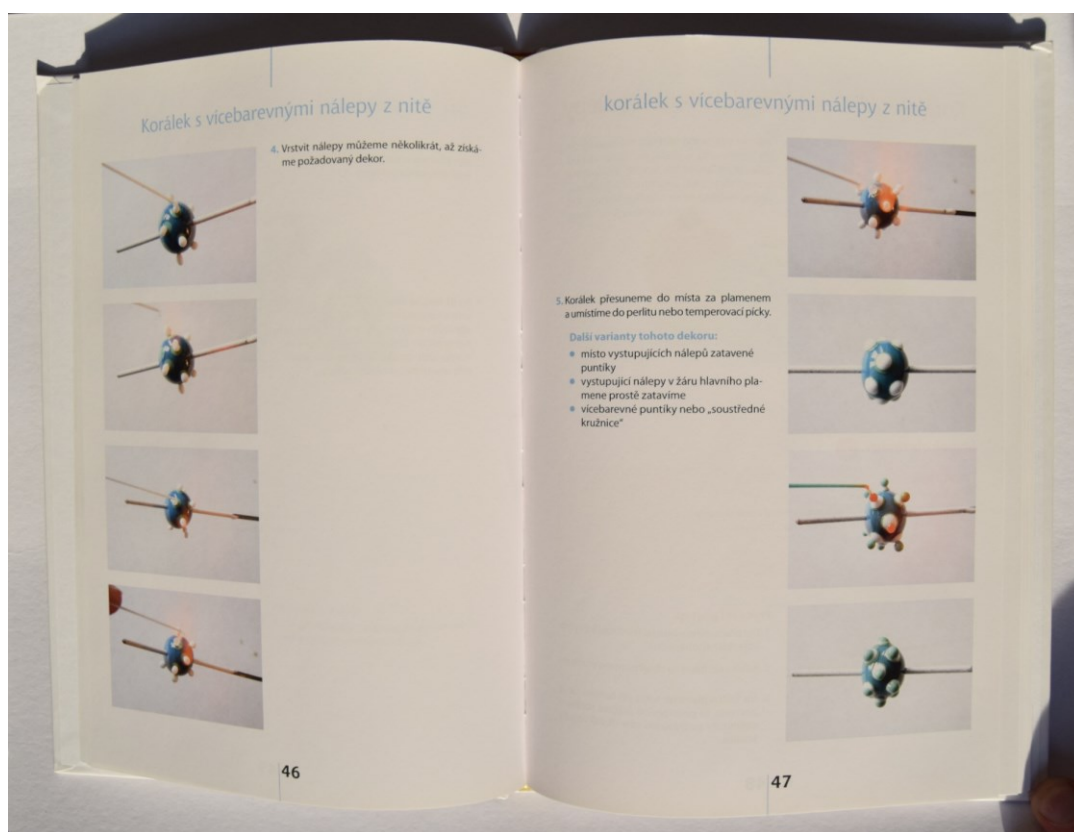
Speciálním případem je pak kniha **Vinuté perle** od **Jany Wudy**. Autorka se řemeslu naučila sama bez odborného vedení nějaké zkušené osoby. Je však pro řemeslo velmi zapálená a věnovala se mu před vydáním knihy již 15 let. Dílnu má v Pošumaví, kde se historicky zhotovovaly skleněné perle – páteříky, které byly součástí růženců¹⁵. Její dílna je otevřená veřejnosti v letních měsících a po celý rok tam pořádá víkendové kurzy výroby skleněných perel. Kniha *Vinuté perle* se snaží dát návod na výrobu skleněných korálků laické veřejnosti. Záměrem bylo, vyrozumělo jsem, představit základní principy práce na kahanu, avšak teorii autorka popisuje poměrně laicky. Domnívám se, že se pravděpodobně autorka snažila o nízkoprahovost, jenže tím vynechala důležité informace a vzdala se tak potenciálu obsáhnout teoretické základy pro vytvoření cenných souvislostí, které by vedly k hlubšímu porozumění technologii. Zároveň se k zařizování dílny staví, jako kdyby si to mohl každý dovolit hned. Napovídá tomu struktura i atmosféra knihy, která připomíná knížky o výrobě origami nebo háčkování. Obstatat si jednotlivá zařízení, prostory, nástroje a materiál se však skládá v balíček nelehkých činností, kterými člověk stráví klidně několik týdnů/měsíců (nehledě na to, že některé pomůcky se na českém trhu vůbec nedají koupit a celé vybavení je nákladná záležitost). Každým pádem je však možné ocenit autorčinu snahu o popularizaci a přiblížení tohoto řemesla široké veřejnosti a zaznamenání některých podstatných informací.

¹⁵ LNĚNIČKOVÁ, *Vinuté perle*, 2017, s. 6.



Obrázek 18 Obálka knížky Vinuté perle od Jany Wudy

(zdroj: vlastní)

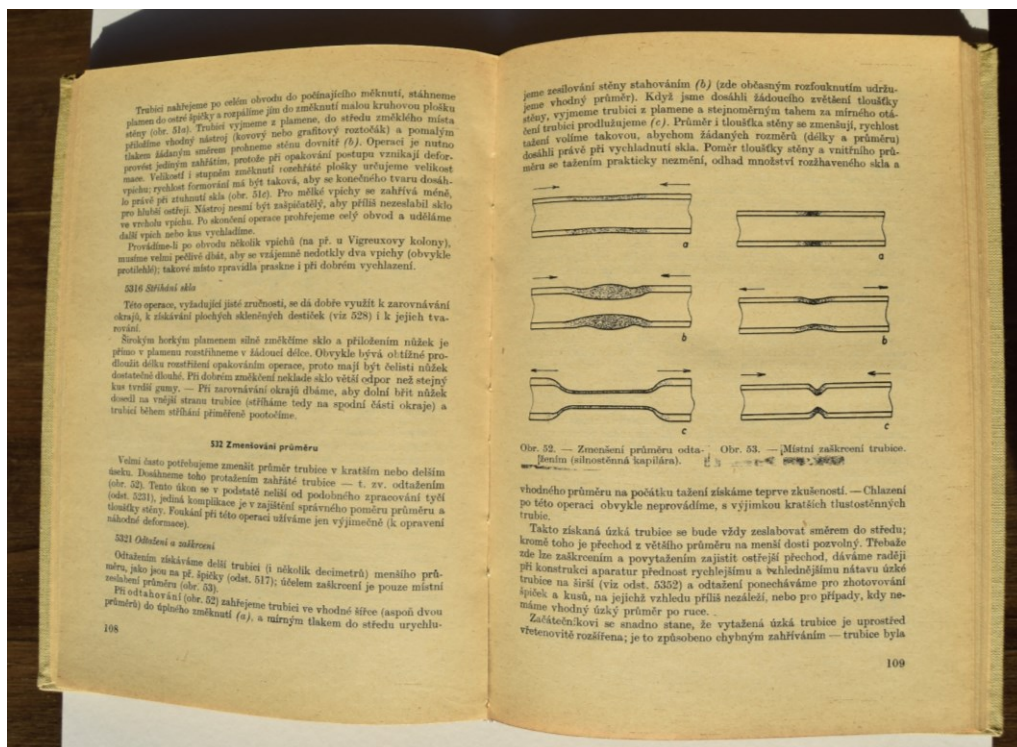


Obrázek 17 Dvojstránka s návodem na výrobu perličky s výběžky z knihy

(zdroj: vlastní)

1.1.4 Učebnice technického a laboratorního skla

Zmíním se ještě o existenci učebnic **Foukač technického skla** a **Sklářské práce v chemické laboratoři**. Informací využitelných ve výrobě skleněných figurek se tam nenajde moc. Jsou to však bohaté studnice znalostí o zpracování technického skla. Druhá zmíněná je sice o něco mladší, avšak zdá se mi, že obsahuje méně praktických nákresů a popisů postupu práce pro začátečnictvo a věnuje se oboru vyloženě z odborné perspektivy.



Obrázek 19 Vnitřek učebnice *Sklářské práce v chemické laboratoři*

(zdroj: vlastní)

1.2 Muzejní expozice

Muzeum skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou je největším muzeem skla a bižuterie na světě. Stálé expozice zahrnuje expozici skla (od 14. století¹⁶ po současnost), expozici bižuterie (od středověku¹⁷ po současnost) a nově i expozici vánočních ozdob. Celá expozice je doplněná texty předávajícími základní poznatky o historii, vývoji, výrobě, využití i současných tendencích v jednotlivých oblastech. Zároveň je expozice skla a bižuterie doplněna o audio průvodce s výběrem základních informací a zajímavostí o některých oblastech.

¹⁶ MUZEUM SKLA A BIŽUTERIE V JABLONCI NAD NISOU. *Sklo antiky středověku a renesance*, [2013].

¹⁷ MUZEUM SKLA A BIŽUTERIE V JABLONCI NAD NISOU. *Zrození bižuterie*, [2013].



Obrázek 21 Skleněný domek z dílny Floriana Pattermanna
v Muzeu skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou

(zdroj: vlastní)



Obrázek 20 Jedna z vitrín v Muzeu skla a
bižuterie v Jablonci nad Nisou

(zdroj: vlastní)

Přestože má jablonecké muzeum obrovskou sbírku skleněných figurek, přímo v expozici jsou jim věnované jen dvě vitríny, kde nejsou (alespoň pro mě) snadno vysledovatelné návaznosti mezi jednotlivými objekty. Je zde vystaveno například několik figurek zhotovených podle návrhů Miloslava Janků, Jaroslava Brychty a Jaroslava Klingera. V koutku, kde jsou představené historické přístroje a nástroje pro výrobu vinutých perel, mačkaného zboží a skleněných figurek, je pak vystaven ještě historický kahan se šlapacím měchem. V roce 2015 pak proběhla v muzeu výstava Pohyb – výraz – emoce, která představila přes šestset figurek.¹⁸ K této výstavě byla vydána i stejnojmenná publikace, o níž jsem již referovalo dříve v této písemné práci.



Obrázek 22 Druhá z vitrín v Muzeu skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou

(zdroj: vlastní)

¹⁸ LIDOVKY.CZ a ČTK, *Unikátní výstava skleněných figurek. Uvidíte Hurvínka, Pelého i Churchilla*, 2015.



Obrázek 23 Historický kahan se šlapacím měchem
v Muzeu skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou

(zdroj: vlastní)

V okolí Jablonce nad Nisou se nachází tři muzea zaměřená na výrobu mačkaných korálků. Představují mačkárenské stroje a nabízí ukázkou výroby. Jedná se o muzea: **Muzeum výroby jabloneckých korálků a bižuterie** při prodejně korálků G&B Beads v Nisa Factory, **Muzeum Korálek** při mačkárně Korálky z drikety a **Muzeum výroby skla Beadgame**, které nabízí i možnost si výrobu vyzkoušet. Tato muzea se snaží vzdělávat o technice výroby mačkaného skla prostřednictvím exkurzí, demonstrace výroby a zážitkové turistiky.¹⁹

V **Městském muzeu v Železném Brodě** je od loňského roku je přístupná stálá expozice skla, jejíž součástí je i místnost věnující se bižuterii a místnost věnovaná Železnobrodským skleněným figurkám. Skleněných figurek je vystaveno téměř sto figurek zhotovených rozličnými technikami. Jsou zde vystavené figurky drátkové, modelované, foukané i hutní a některé figurky jsou vystavené v souborech několika kusů, které spolu interagují. Figurky jsou rozmístěny v jedné vitríně, která pokrývá stěnu místnosti. Nejsou u nich popisky se jmény, datací nebo jiným kontextem, který by mohl napovědět, odkud figurky pochází, a v jakém množství nebo k jaké příležitosti byly vyrobeny. Jsou vystaveny (mimo jiné) některé vzácné kusy foukaných figurek z nabíhavého skla zhotovených podle návrhů Jaroslava Brychty. Expozici doprovází odstavec textu a interaktivní obrazovka se stručným popisem výroby, který velmi zevrubně přibližuje technologii výroby. V původní roubené

¹⁹BEADGAME, *Zážitková turistika a exkurze, na které nezapomenete*, 2025.

části jedné z místností je historický pracovní stůl s kahanem a jsou zde k vidění i mačkárenské kleště. Opět bez bližších informací nebo snad zajímavostí.



Obrázek 24 Historické stroje pro výrobu a opracování skla v Městském muzeu v Železném Brodě

(zdroj: vlastní)

Městské muzeum v Železném Brodě vydalo v roce 2015 z velké části obrazovou publikaci Katalog sbírky skla a bižuterie Městského muzea v Železném Brodě, které obsahuje velké množství fotografií objektů ze sbírek, které jsou vidět v současné době ve stálé expozici a jsou v něm i fotografie vzácných, jedinečných a kuriózních objektů, které se do expozice nevešly (například řada pilotních pokusů o tavení zbytků lampového skla ve formě, které provedl Jaroslav Brychta ve 40. letech minulého století). Textová část katalogu se věnuje historii muzea, způsobu vzniku sbírek, podnikatelstvu na železnobrodsku, Střední sklářské škole a stručněji i historii tavené plastiky a skleněných figurek.



Obrázek 25 Vitrína se skleněnými figurkami v Městském muzeu v Železném Brodě
(zdroj: vlastní)



Obrázek 26 Figurka dle návrhu Jaroslava Brychty
v Městském muzeu v Železném Brodě

(zdroj: vlastní)

Početem nejvíce skleněných figurek je vystavených v **Detesk muzeu v Železném Brodě**. Převážná většina z nich je hutních, jsou ale zastoupené i skleněné špendlíky, drátkové figurky, skleněné květiny a modelované i foukané figurky. Celkem je jich na tři sta.²⁰ Jsou zde vystaveny figurky navržené Jaroslavem Brychtou, figurky prodávané drobnými soukromými firmami v minulém století i národním podnikem Železnobrodské sklo. Expozice je doplněna o informační počítaček, na němž je možno si přečíst několik informačních článků – o firmách v Železném Brodě, o Jaroslavu Brychtovi, o skleněných figurkách a jejich vývoji. Texty jsou víceméně výčetem zásadních informací, které jsou čerpané z knížek Jaroslav Brychta: spoluzakladatel a tvůrce železnobrodského skla a Živé sklo. Jazyk je strohý. Tyto texty jsou publikovány i na webu Galerie Detesk. Na počítačích v rámci expozice jsou v elektronické podobě k prolistování (oproti webu) ještě dobové katalogy soukromých figurkářských firem Klápště a Kleinert, které jsou vzácným dokumentem doby.

Detesk je sklářská firma, která se zabývá zpracováním technického skla v podobě trubic a tyčinek. Z nich vytváří výrobky, jako jsou dekorativní láhve, komponenty svítidel, chemické aparatury a podobně. Mimo to jsou dílčí součásti sortimentu Detesku i skleněné figurky ze sodnodraselného skla, které jsou k zakoupení v produktové prodejně na náměstí

²⁰ DETESK, *Významné železnobrodské figurkářské firmy*, [2025].

v Železném Brodě. Kromě expozice skleněných figurek se ve stejné budově nachází i výstava historického skla a střídají se zde výstavy.²¹



Obrázek 27 Hutní figurky v Muzeu Detesk

(zdroj: vlastní)



Obrázek 28 Špendlíky od firmy Kleinert v Muzeu Detesk

(zdroj: vlastní)

²¹ DETESK, *Profil*, [2025].

Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze má část stálé expozice **Plejády skla** věnující se českému sklu v letech 1946–2019. Koncepce této expozice je představit zásadní díla autorského skla druhé poloviny 20. století a 21. století, která ovlivnila světový vývoj.²² V rámci této expozice se nachází jedna hutní plastika od Miloslava Klingera ve tvaru volavky.

V rámci stálé expozice v **Moravské galerii v Brně** na výstavě **ART DESIGN FASHION** je od roku 2021 jedno okno vitríny v sekci **LIGHT DEPO** věnované skleněným figurkám. Tato výstava se skládá z několika částí věnujících se rozdílným oblastem umění a designu. Sekce **BLACK & LIGHT DEPO** dává na odiv předměty ze skla a porcelánu z depozitáře Moravské galerie. Předměty jsou vystavené v monumentálních vitrínách s četnými poličkami, které jsou rozdělené do skupin, v nichž jsou vystavené tematicky/materiálově/časově příbuzné kusy. Jedna z taková polička je věnovaná i skleněným figurkám. Nese název Jaroslav Brychta a jeho vliv / Malé pomníky a představuje asi padesát kusů figurek z produkce Sklářské školy v Železném Brodě, drobných železnobrodských firem i národního podniku Železnobrodské sklo. Vitrína obsahuje figurky drátkové, tažené, modelované i foukané z různých desetiletí minulého století. K expozici existuje online katalog na webových stránkách Moravské galerie. Expozice není doplněna o teoretický výklad.²³

Ve **Východočeském muzeu v Pardubicích** se nenachází jediná figurka tvarovaná nad figurkářským kahanem. Expozice zahrnuje několikero objektů foukaných nad kyslíkovým kahanem z borosilikátového skla podle návrhů Věry Liškové a hutní plastiku volavky od Miloslava Klingera. Expozice **S.K.L.E.M.** obsahuje předměty z od 20. let 20. století do současnosti a představuje tak širokou přehlídku českého autorského skla.²⁴

Středočeské muzeum v Rožtokách u Prahy je národopisné muzeum, kteréhož součástí je i zrenovovaný ateliér Zdenky Braunerové, kde je mimo mnoho obrazů vystaveno i několik skleněných výrobků.²⁵ Mimo jiné Zdenka navrhovala i nějaká skleněná zvířátka. Jednalo se spíše o experiment. Zdenka byla jednou z prvních osobností, kdo neanonymně navrhoval sklo s výtvarným záměrem.

²² UMĚLECKOPRŮMYSLOVÉ MUZEUM V PRAZE, *Plejády skla 1946-2019*, 2019.

²³ MORAVSKÁ GALERIE V BRNĚ, *Jaroslav Brychta a jeho vliv / Malé pomníky*, 2024.

²⁴ VÝCHODOČESKÉ MUZEUM V PARDUBICÍCH, *Sklo*, [2025].

²⁵ STŘEDOČESKÉ MUZEUM V ROŽTOKÁCH U PRAHY, *Ateliér malířky Zdeňky Braunerové*, 2017.

V Podkrkonoší bude toto léto otevřeno první muzeum skleněných figurek. Bude se nacházet v Příhovicích v kavárně Kafe Veranda na náměstí.

1.3 Další místa, kde se řemeslo objevuje

Další místa, kde je možné se seznámit s řemeslem jsou všemožné prodejní akce, kam rozličné řemeslnictvo čas od času zavítá i se sklářským stolem, kde předvede výrobu u kahanu na místě. Některé soukromé dílny pořádají dny otevřených dveří, obdobně, jako střední školy, kde se dá výroba figurek studovat. Střední uměleckoprůmyslová sklářská škola v Železném Brodě každoročně (kromě dnů otevřených dveří) zve veřejnost do otevřených dílen plných pracujících studentů i v rámci akce **Skleněné městečko**. V tento den je volný přístup i do některých dílen a podniků vyrábějících skleněné zboží v rámci Železného Brodu. Obdobné akce pořádá i projekt **Křišťálové údolí**. V rámci takových akcí je mimo jiné přístupný i ateliér Kamily Parsi²⁶ a Urbanových²⁷. Demonstraci výroby skleněných figurek pak lze shlédnout například v **Kittelově domě** na Krásné nedaleko Železného Brodu. Zde sedí za kahanem Jiřina Štrunclová po většinu dní, kdy je otevřené Kittelovo muzeum²⁸. Na tomto místě se též pořádají jednodenní akce s předváděním příbuzných sklářských řemesel u příležitostí, jako jsou Vánoce nebo Velikonoce. Z podobných akcí uvedu ještě **Symposium vinutých perel** v Českém Krumlově, které se letos pořádá již po osmé²⁹.

Kromě již zmíněných míst je možné si řemeslo vyzkoušet v některých dílnách, které nabízejí jednodenní nebo víkendové kurzy (Nadechni se, Urbanglass, Jana Wudy). Řemeslo se v současné době dá studovat na dvou školách v České republice – na Střední uměleckoprůmyslové sklářské škole v Železném Brodě a na Střední škole řemesel a služeb v Jablonci nad Nisou.

Některé řemeslnictvo má stručné nebo nekomplexní informace o výrobě na svých webových stránkách, nebo pár videí na YouTube. Též se dá najít několik rozhovorů. Neobsahují však mnoho cenných informací, z mého pohledu.

²⁶ PARSI, sklářská výtvarnice [ústní sdělení], 2025.

²⁷ ŠTRUNCLOVÁ, řemeslnice [ústní sdělení], 2025.

²⁸ ŠTRUNCLOVÁ, řemeslnice [ústní sdělení], 2025.

²⁹ SYMPOZIUM VINUTÝCH PEREL, *Symposium vinutých perel*, 2025.

2 VÝTVARNÝ PROJEKT

Jak, věřím, vyplynulo z teoretické části, řemeslo je na našem území zanedbané, pomalu se vytrácí³⁰ a děje se jen málo činností s potenciálem udržet ho při životě. Mým cílem je ho prožít, zkoumat ze současné perspektivy s přesahem do budoucnosti a hledat cesty, jak by mohlo zůstat aktuálním. Prozkoumávám tedy možnosti, jak se k tomu můžu já osobně postavit, a kterými chodníčky postupovat. Mým plánem se stává přinést do současného teoretického zázemí řemesla nový přístup a nové médium.

Od začátku pracuji s vizí učebnice a audiovizuálního projektu. Přeji si, aby formát nebyl strnulý, ale aby čísel živostí, pružností, aby byl interaktivní a aby se mohl snadno rozvíjet i proměňovat. Důležitým aspektem pro mě je, abych se v něm propojily různé výtvarné a audiovizuální přístupy i techniky. Chci pracovat s ilustrací, animací, videozáznamem reality, se skleněnými figurkami, jejich fotografiemi, s textilními technikami, pohyblivými prvky a se svěží barevností.

Můj diplomový projekt má dvě části – část, kterou nevnímám, jako výtvarný výstup, ale spíše za výzkum, a část, která je čistě výtvarná. Druhá zmíněná, předpokládám, bude hodnocena jako praktický výstup mojí diplomové práce.



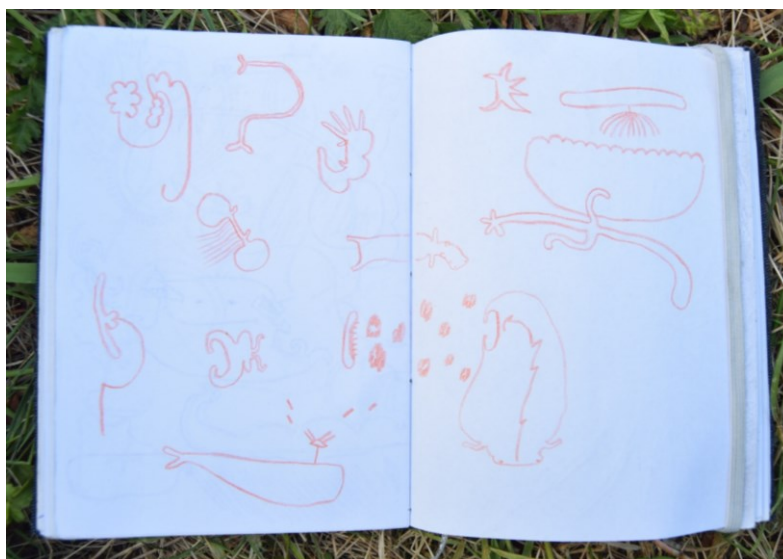
Obrázek 29 Kresba v deníku

(zdroj: vlastní)

³⁰ SEDLÁK, *Tradice hasne. Skleněné figurky z Železného Brodu nemá kdo vyrábět*, 2024.

2.1 Proces

Podobně, jako u mnoha projektů, kterým jsem se věnovalo předchozích dvou letech, je pro mě výchozím bodem moje volná ilustrace. Obrázky mi pod rukama vznikají velmi samovolně, spontánně a intuitivně a kupí se pak v knížečkách, které používám jako deník. Tyto knížečky obsahují autentickou výpověď o mém životě ve společnosti a potýkání se s mnoha složitostmi. Tuto stránku však nyní opominu a budu se soustředit na nevinné barevné obrázky, které pramení z prostoru a energie mimo mě, mého nitra, bouřlivých emocí, klidu i prázdnoty.

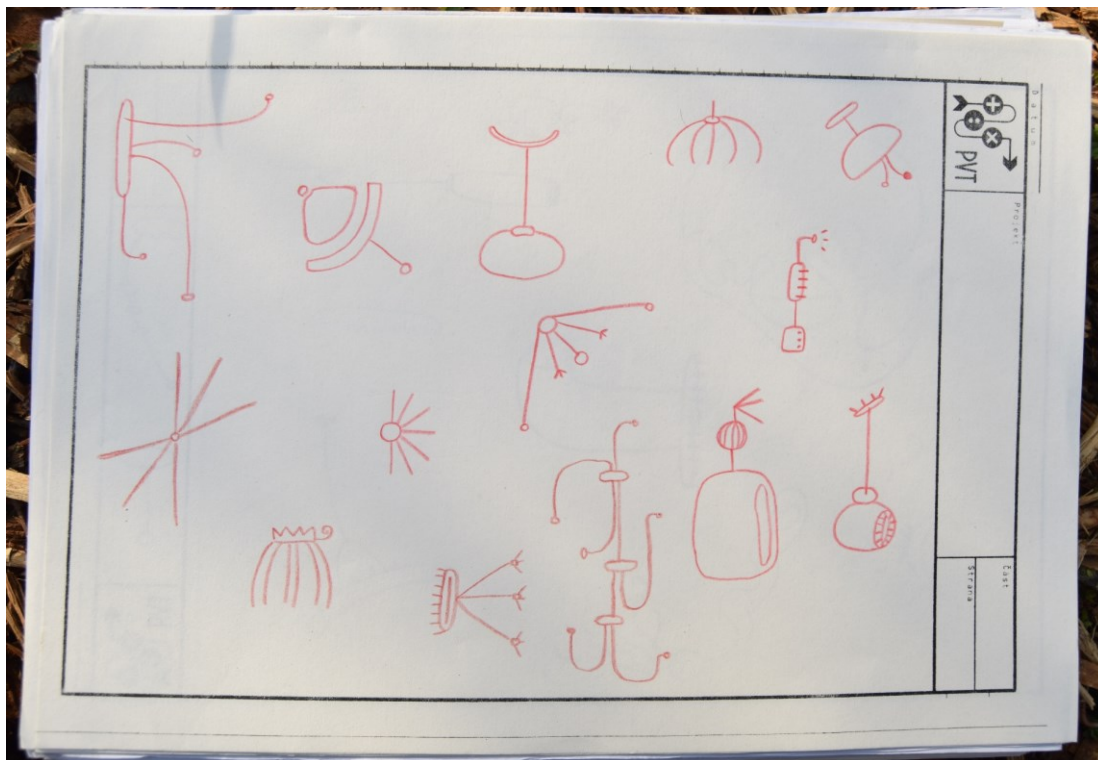


Obrázek 30 Dvojstránka v deníku

(zdroj: vlastní)

Do deníku často kreslím tužkou a s časovým odstupem se pak vracím ke starším kresbám a vybírám z nich oblíbené tvary následným vybarvováním pastelkami. Neděje se tomu tak však pokaždé. Je pro mě velmi důležitá svoboda a aspekt impulzivnosti. Proto si volím nástroje kresby, formát i typ papíru různě na základě aktuálního rozpoložení. Zároveň se periodicky děje, že když často sahám po totožných výtvarných pomůckách, zacyklím se pak ve způsobu jejich využívání i ve způsobu kresby a systému využívání tvarových prvků a barev. Pak potřebuji pauzu, anebo změnit výtvarné pomůcky. Mimo deník se rodí obrázky často též na bílou stranu papírových obalů od potravin, jiné odpadní papíry a výjimečně i papír akvarelový. Jiné materiály pro kresbu/ malbu obvykle nepoužívám, protože není důvod.

Z kreseb pro tento projekt vybírám obrázky, které mají podobný charakter. Definuji si výběr asociacemi s věcmi, jako jsou elektronické součástky, vzducholodě, ponorky, navigační praporky, vlajky, vesmírné stanice, kosmické lodě, okem neviditelné organismy, létací balóny, větrné rukávy a podobně. Jedná se však čistě o asociace, které mi byly vodítkem při výběru a udávaly energii a tvarový charakter objektů, nikdy se nejedná o přímé inspirace.



Obrázek 31 Obrázky vybrané na základě asociací

(zdroj: vlastní)

Mým původním plánem bylo věnovat se vytvoření klasické papírové učebnice pro studentstvo oboru skleněných figurek na střední škole. Podobné učebnice existují například pro obory bižuterie, hutní zpracování skla či broušení skla. Záhy se však odkláním od papírové formy takového formátu a obracím svou pozornost k možnostem, které poskytují vyšší interaktivitu a jsou atraktivnější, zábavnější a aktuálnější pro člověka dnešní doby. Mé uvažování směřovalo ke zpracování pomocí videa anebo webu, či počítačové hry.

Odpichuji se nejdříve od formátu videa. Přijde mi důležité zabývat se tématy, která nepokrývá současně dostupná a existující literatura. Chci vytvářet vizuálně zajímavý obsah z míst, kde to figurkami žije, stejně jako ptát se na otázky přímo lidí, kdo se zabývají řemeslem, uměleckou stránkou oboru a jeho historií i lidí, kdo si v minulosti řemeslo osvojilx a rozhodl se mu dále nevěnovat. Kromě videorozhovorů uvažuji i o formátu videa,

kde bych bylo před kamerou samo (nebo se sklářským hořákem) a vysvětlovalo bych teorii a technologii přímo já samo osobně. Mimo jiné bych tak využilo znalostí, které jsem nabylo po čas studia na střední škole. (Ve třetím ročníku studia na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně na Ateliéru skla jsem započalo souběžné studium skleněných figurek na Střední uměleckoprůmyslové škole sklářské v Železném Brodě, které letos končím maturitou.)



Obrázek 32 Dvojstránka v deníku

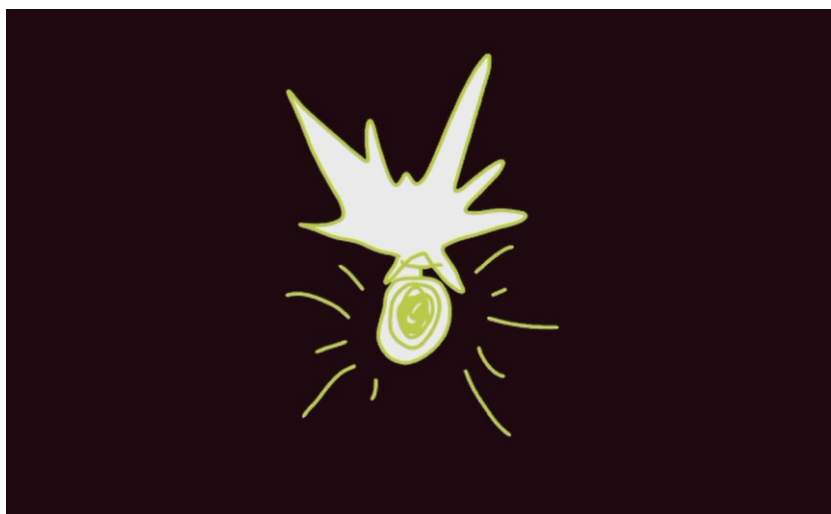
(zdroj: vlastní)

2.2 Animace

Jakožto moje uvažování tíhne k natáčení rozhovorů, vymyslím pro ně pak úvodní animovaný klip. Nejdříve si průběh animovaného snímku rozkresluji v animačním programu na tabletu. Následně hlavní postavy animace zhotovuji ze skla. Tyto skleněné předměty pak fotím v jednotlivých fázích a kombinuji je s plošnou digitální animací, kterou kreslím na tabletu. Příběhem tohoto klipu je proces vzniku skleněné figurky. Na začátku přijede malá „ponorka“, která zažehne jiskru a roznítí plamen. V něm se následně z malé hroudičky skla postupným nabalováním a rozrůstáním vylíhne a vyvine skleněná figurka – klobáskovitý tvor s ploutvičkami a našpuleným ústním aparátem. Kolem něho se pak zmnoží a nakupí další a další figurky.

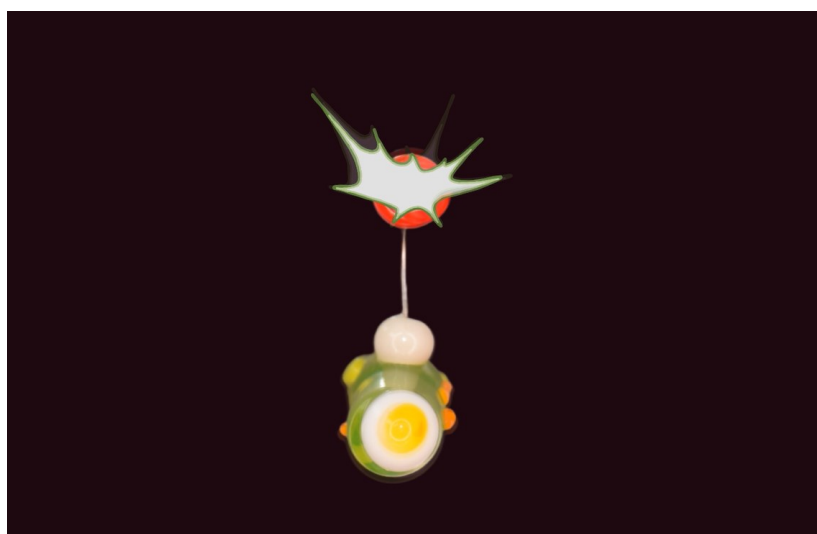
Proces vzniku animace není nikterak záživnou částí. Vyrobené figurky jsem nafotilo na pozadí odpovídající barvy s dobrým světlem a následně jsem těmito fotografiím odebralo pozadí. Tyto obrázky figurek bez pozadí jsem pak vkládalo do animačního programu na

tablet, ve kterém jsem je rozpochovalo. Též jsem některé části animace dokreslo přímo do snímků.



Obrázek 33 Snímek ze storyboardu

(zdroj: vlastní)



Obrázek 34 Snímek z animovaného klipu

(zdroj: vlastní)

2.3 Skleněné objekty

Figurky pro animovaný klip vyrábím na figurkářském kahanu z různobarevných skleněných tyčinek. Zaměřuji se obzvláště na rozvinutí techniky zatahování drátků do skla. K takové technice se používá drát kanthalový, který se v žáru plamene hořáku (asi 900 °C) nedeformuje. Obvykle se drátek z kanthalu používá v elektrotechnice jako odporový drát. Oproti obvyklému postupu výroby skleněných figurek se všechny kroky pracovního postupu

neprovádí bezprostředně za sebou. Figurky někdy zhotovuji i natřikrát nebo načtyřikrát. Obvykle se dělají pauzy na vychlazení části skla se zataveným drátkem a až k vychladlému komponentu se pak připojuje sklo na holou stranu třetího drátku.



Obrázek 35 Nákrasy figurek, dle kterých jsem zhotovovalo figurky u kahanu

(zdroj: vlastní)

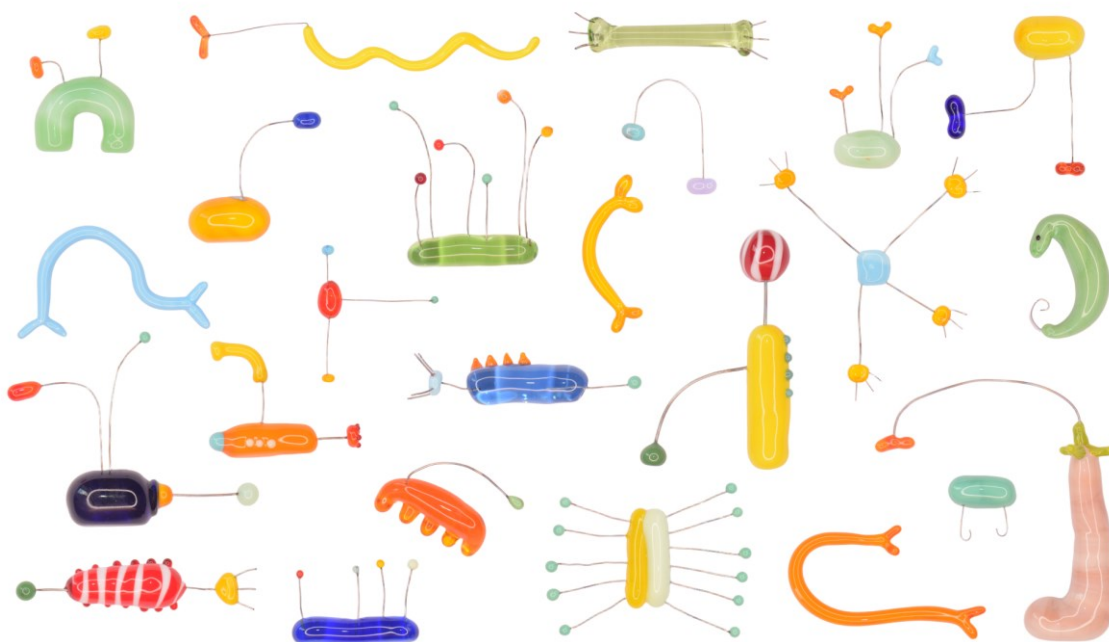
Experimentovalo jsem též se zatavováním drátku měděného a nerezového. S oběma se dá pracovat obdobně, avšak je třeba být daleko opatrnější. Proto spoj kovu a skla zůstává „neprotavený“ a drát je do skla spíše zaražený ve chvíli, kdy bylo tekuté. V takovém případě se nejedná o spolehlivý a trvalý spoj a snadno se stane, že se drátek uvolní, nebo ulomí. S drátem z kanthalu se oproti mědi a oceli dá pracovat daleko snáz, a navíc je možné ho využít i ve větší tloušťce průměru drátku, jelikož je jeho teplotní roztažnost blízká teplotní roztažnosti lampového skla. Pomocí tenkých a lineárních kovových komponentů dociluji detailů, které jsou tenké a subtilní, jako kresba tužkou. Vytvářím tak části těla, které připomínají tykadla, brvy, periskopy, stonky, nebo jimi propojuji i hlavní části figurek (například části ve vztahu obdobném hlava – tělo, nebo věž – budova).

a baculatí se, až se začne protahovat do klobáskovitého tvaru finální podoby těla. Následně přibývají končetiny (spíše ploutvičkovité výběžky) a detaily tváře – oči a ústní ústrojí.



Obrázek 37 Testovací fotografie pro zkoumání vztahu pozadí a figurek na něm ložených

(zdroj: vlastní)



Obrázek 38 Figurky s odebraným pozadím v digitální podobě

(zdroj: vlastní)

2.4 Videorozhovory

Videorozhovory natáčím s osobnostmi, které mají co do činění se skleněnými figurkami, ať se jedná o řemeslnictvo, teoretictvo, učitelstvo, nebo výtvarnictvo. V současné době je na platformě YouTube uveřejněných šest rozhovorů. Vnímám je jako výzkumnou metodu, avšak nechci z nich v psané části diplomové práce dělat žádné závěry, jelikož to není dostatečný vzorek. Použiji tedy jen některé citace pro obohacení mojí názorové škály či podložení tezí, ke kterým jsem dospělo.

Jinak rozhovory vnímám jako způsob, jak obohatit současné zdroje, které se věnují skleněným figurkám – zde mám na mysli literaturu, muzejní expozice, internetové zdroje (hrstka videí, článků a rozhovorů) a některé akce, které se dějí naživo, v rámci nichž je řemeslo demonstrováno. Snažím se tedy tuto omezenou paletu rozšířit o další médium. V rozhovorech si přeji pokračovat i po pomyslném uzavření diplomovou prací, takže ten současný výstup vnímám spíš jako nástřel projektu, ve kterém chci pokračovat do budoucna.

Mým záměrem je zmapovat současnou situaci a slyšet lidi, kdo jsou řemeslu nejbližší a navnímat jejich názory, postoje a představy možné budoucnosti řemesla. Pohledu do budoucnosti se nechci věnovat příliš, avšak přijde mi to jako důležitá součást, zkoumat vize do budoucna, takže i toho se chci dotknout.

Rozhovory nahrávám se šesti různými osobnostmi. S kunsthistorikem a muzejníkem Milanem Hlavěšem, který figurky vystudoval na střední škole; se řemeslnicí a výtvarnicí Kamilou Parsi, která se mimo jiné věnuje kinetickým objektům, jejichž části zhotovuje u kahanu; s umělkyní, která se věnuje mimo jiné skleněnému komiksu Jitkou Havlíčkovou; s učitelkou řemesla na Střední škole služeb a řemesel v Jablonci nad Nisou; s párem, který se věnuje technice železnobrodských figurek, snaží se o její zachování a rozvíjení Eva a Karel Urbanovými; a s vedoucím učitelem oboru skleněných figurek na Střední uměleckoprůmyslové sklářské škole v Železném Brodě, který studenstvo vede po výtvarné stránce, Tomášem Pleslem.

Pro každou zpovídanou osobu sestavuji předem otázky na míru. Řídím se primárně tím, co mě zajímá, a na co je pro mě nejpoutavější se ptát. Do velké míry tedy spoléhám na to, že se v oboru už orientuji a jsem velmi zvědavé. Zároveň si vždy dělám základní rešerši (obvykle z internetových zdrojů, protože o většině osobností v literatuře není zmínky). Baví mě vytvářet osnovu rozhovoru spontánně tak, jak mě otázky napadají, a vycházet z toho, jaká dějová linka je pro mě přirozená. Některé otázky se v rozhovorech opakují téměř vždy,

zejména se jedná o otázky týkající se vztahu člověka ke sklu, jaké bylo seznámení s materiálem, jaká byla jeho/ její životní cesta a jak ho/ jí sklo provázelo, jak se ke sklu vztahuje v současné chvíli, jaké má plány do budoucnosti, jestli se mu/ jí zdá, že se v českém skle děje něco zajímavého v oboru skleněných figurek a jak vnímá budoucnost skleněných figurek. Obvykle se ještě na závěr ptám, co danou osobu nejvíc těší na tomto světě.



Obrázek 39 Náhledový obrázek pro video na YouTube pro rozhovor s Jitkou Havlíčkovou

(zdroj: vlastní)

Nechci se příliš nechat ovlivnit tím, jak se dělají videorozhovory obvykle. Vnímám jako hodnotnou spontánnost, určitá neposkvrněnost a naivita, se kterými k rozhovorům přicházím. Někaké povědomí o všeobecných standartech samozřejmě mám a snažím se, aby kvalita mých rozhovorů byla uspokojující. Uvědomuji si však, že přistupuji k výrobě videí jako samouctvo a v nastavování nahrávací techniky (kamery a mikrofon) v různorodém prostředí (za zpovídanými osobami jsem dojíždělo tam, kde se právě nacházelx) nemám ještě mnoho praxe. Kvalita některých nahrávek tedy není ideální, zatímco se jejich nedostatky snažím podchytit ještě v postprodukci. Stěžejní však je, že důležité informace jsou zaznamenány. Celý průběh natáčení těch rozhovorů vnímám jako kroky na cestě a je to pro mě hodnotný proces učení se. I za těch šest rozhovorů, které jsem dosud natočilo, jsem bylo schopné nasbírat zkušenosti takové, že jsem se postupně v nahrávání posouvalo. Rozhovory následně stříhám (z obvykle cca hodinu a půl dlouhých rozhovorů stříhám na něco málo přes třicet minut dlouhý výstup), doladuji zvuk a obohacuji konverzace zachycené na video o fotografie a obrázky zobrazující některé pojmy, kterých se zpovídané osoby dotkly (jedná se o místa, školy, osobnosti nebo konkrétní umělecká díla/objekty). Poté ještě vyrábím grafiku (náhledový obrázek) pro platformu YouTube a krátký popis videa.

Cílovou skupinu, pro kterou rozhovory vytvářím, si neurčuji. Ona totiž ještě neexistuje (nebo už neexistuje?). Při výrobě videí tedy myslím na skupinu nadšených lidí do tohoto řemesla, kterých nejsou hlouběji zasvěcení. Taková skupina se snažím, aby se vytvářela na různých platformách na internetu, kolem mých profilů, kam postupně přidávám obsah takový, aby podobné lidi natáhl. Svým způsobem se tedy snažím o popularizaci řemeslné techniky a rozšíření povědomí o její existenci, zatímco očekávám, že se mezi masou lidí, kterou to postupně přitahuje pomalu najdou lidé, které to bude zajímat natolik, že si pustí i komplexnější a delší audiovizuální celky.

V současné chvíli je mým hlavním komunikačním kanálem instagramový profil s názvem Ostropestření, který mám již třetím rokem a v současné chvíli má přes 900 sledujících. Zde zatím spíše prezentuji své výrobky a přidávám videa z výroby a do budoucna bych rádo obohatilo paletu videí i o videa naučnějšího rázu. Kromě toho je mojí vizí do budoucna pořádat i workshopy výroby skla u kahanu, přičemž si člověk bude mít možnost vytvořit k řemeslu ještě bližší vztah, který pak potenciálně povede k zájmu o podrobnosti týkající se řemesla, jeho historie a další lidi, kdo se řemeslu věnují. Dalším komunikačním kanálem si přeji, aby do budoucna byl i YouTube kanál, kam budu nahrávat videa delší a komplexnější. Zároveň bych v blízké budoucnosti rádo vytvořilo ještě informační web, který je v současné době rozpracovaný. Jeho role by byla shromažďování informací do mini encyklopedie a zastřešení všech mých dalších (ať už již zmíněných, nebo ještě neodehrávajících se) činností a projektů spojených se skleněnými figurkami.



Obrázek 40 Výrobky, které nabízím v rámci Ostropestření

(zdroj: vlastní)

Je pro mě důležité, aby všechny mé projekty nesly hodnoty, jako je zvědavost, hravost, fascinace, touha dozvědát se a učit se, hýřivost, hýčkání si nevědomosti a chyb, citlivost, křehkost, inkluzivita, komunita, oslava pestrosti a odlišnosti, poťouchlost, radost, jemnost a barevnost. Přeji si vytvářet autorské svérázné projekty, které se neohlíží, ale jednoduše pramení z nadšení shromažďovat a sdílet informace o mém oblíbeném řemesle s ambicí dělat to kvalitně, jak jen dokážu. Primárním záměrem je tedy zalévat, co mě baví a pěstovat tak přívětivý rozkvetlý palouček, který bude zvát kolemjdoucí svou pouhou existencí.

Tím, že jsem na konci svého studia (dvou škol zároveň), tvořím si vize budoucnosti, ve kterých cítím sílu, vášně, zapálení a jsem v nich osobně investované. Uvědomuji si, že takové ambice mohou znít naivně, pompézně a možná i nereálně. Takové pochyby však nejsou něco, čím by mi přišlo produktivní se zabývat. Soustředím se tedy spíše na vytváření nežli rozklad. Samozřejmě se moje vize budou vyvíjet, jsou tvárné a jejich forma se každým dnem vyvíjí a lehce proměňuje. Co je mi ale v současnosti jasné je, že se chci věnovat srozumitelnému zpracovávání informací, jejich předávání a zažehávání ohýnků a jiskřiček v dalších lidech. Zároveň je mojí velkou ambicí skleněným figurkám vdechnout nový život, neotřelé podoby a tvary skrze zhmotňování mých kreseb. Ačkoliv teď ještě možná nejsem v takových věcech nejobratnější, věřím, že se budu postupně vyvíjet tak, že se mé dovednosti prohloubí, nebo vyladí.



Obrázek 41 Maturitní práce na Střední uměleckoprůmyslové sklářské škole, kde letos též končím studium

(zdroj: vlastní)

Vnímám jako stěžejní, že tento diplomový projekt není něco separátního od toho, čím žiji, ale že je to naopak naprosto inherentní součástí (ne-li středobodem) mých zájmů. Líbí se mi, jak se všechno propojuje, a jak si můžu život stavět, tak aby se činnosti, které mám v oblibě, držely za ručičku a kráčely spolu a podporovaly se, místo toho, že by se jednalo o náhodné výstřelky různými směry (jako tomu bylo po většinu tvoření v mém životě). Nyní pozoruji, že se věci navzájem propojují, prolínají a podpírají a můj život začíná být sofistikovanou strukturou činností se společným cílem. Je pro mě důležitá autenticita a spontánnost, ale taky strukturovanost a propojitost.

Vyhovuje mi, že v sobě tato varianta nese velký potenciál co do využití širě různorodých technik, které s láskou a zaujetím poznávám, zkoumám a rozvíjím. Využívám tak totiž ilustraci, figurkářství, animaci, fotografii, tvorbu videa, tvorbu scénářů pro rozhovory, psaní textu, šití, opracování dřeva, výrobu mechanických otočných objektů, tvorbu grafiky a další. Líbí se mi, že když smysluplně naviguji všechny tyto činnosti, mohou pak ve výsledku moc dobře fungovat ruku v ruce, jako jeden organismus. Moc se mi zamlouvá, že se zmíněné techniky navzájem mohou doplnit a podpořit, a ne si brát pozornost. Uspokojuje mě, že se jednotlivosti spojují a umožňují mi zhmotnit můj záměr.

Uspokojuje mě též, že si všechny části procesu režíruji samo. Baví mě ladit jednotlivé součástky tak, aby do sebe zapadaly. Baví mě pečovat o vizuální ráz, aby jednotlivé části tvořily soudržný celek. Baví mě nabit'ovat energii, jakou si přeji, aby věci měly. Baví mě své vize převádět do hmotné reality, Baví mě poťouchlost a nenápadné vtípky, které můžu do věcí vkládat. Baví mě hledat cesty, jak věci dělat, tak aby mě stále bavily a probouzely ve mně zvědavost. A baví mě i ten pocit poslání, které tkví v potenciálu oživit řemeslo.

2.5 Inspirační zdroje

Na internetu (především Instagramu a YouTube) samo konzumuji obsah podobný takovému, který bych si přálo vytvářet. Jedná se o profily lidí, kdo většinou kloubí svůj umělecký přístup, řemeslnou zručnost, zvědavost, vynalézavost a touhu zpracovávat detailní a kvalitní informace o řemesle do formy přívětivé pro další lidi.

2.5.1 Jasa Glass

Jasa Glass vytváří krátká i delší videa na YouTube, ve kterých přibližuje výrobu z borokřemičitého skla u kyslíkového hořáku. Vyrozumělo jsem, že je samouk a k výrobě přistupuje z experimentátorské pozice, stejně jako z pozice zvědavce a s touhou osvojit si

řemeslo v co nejširším rozsahu (modelování, foukání). Zároveň zkoumá a ukazuje specifické vlastnosti skla a jeho limity. Líbí se mi, že odhaluje kompletní postupy výroby jednotlivých předmětů, přičemž detailně popisuje jednotlivé postupy.

2.5.2 Trejayne

Treyjayne je tvůrkyně videí na YouTube. Pracuje s technickým i se sodnodraselným sklem (méně často) u kyslíkového hořáku. Je samoukyní a je velmi nadšená do řemesla. Jejím cílem je zdokonalovat se v technice a učit se nové věci. Video natáčí z takové pozice, že s nadšením objevuje, co se dá vyrobit a posouvá vlastní hranice toho, co dokáže vyrobit. Obsah je, zdá se, spíše směřován k lidem, kdo se řemeslem nezabývají a samx se ho neučí, ale spíš k lidem, kdo mají zájem se koukat. Nevnímám velký potenciál se z tohoto obsahu mnoho naučit o přesných postupech výroby. Baví mě ale to nadšení, ta energičnost a možnost sledovat ji, jak se v řemesle zdokonaluje.

2.5.3 Bernadette Banner

Bernadette Banner je primárně tvůrkyně na YouTube, která se zabývá historickými postupy šití a konstrukce oděvů. Baví mě na tom balanc toho, že je do toho profesionálně zainvestovaná, předává velmi podrobné, odborné a kvalitně zpracované informace, a zároveň je předává s příběhem a zajímavými záběry a s otiskem svojí osobnosti. Přijde mi inspirativní, že pokud si chce osvojit nějakou specifickou řemeslnou techniku, vyhledává i jiné lidi, kdo jsou odbornictvem na tu danou věc (například vyšívání zlatem³¹). Líbí se mi, že takto oživuje polozapomenuté techniky, o kterých zároveň kvalitně shromažďuje informace, které se ještě dají dohledat a nepolknul ne neúprosný čas.



Obrázek 42 Snímek z videa o vyšívání zlatem od Bernadette Banner³²

³¹ BANNER, *I Learned the Ancient Art of Sewing with GOLD (and you can too!)*, 2024.

³² BANNER, *I Learned the Ancient Art of Sewing with GOLD (and you can too!)*, 2024.

2.5.4 Berlin Flameworking Studio

Berlin Flameworking Studio je otevřená dílna, kterou založil Jason Hitchcock. Tato dílna je otevřená veřejnosti. Jsou v ní instalované kyslíkové hořáky a pracuje se s borokřemičitým průhledným i barevným sklem.³³ Líbí se mi, že takto můžou lidé velmi snadno přijít do styku přímo s materiálem a postupy. Přijde mi to jako velmi efektivní způsob popularizace řemesla. Zároveň mi přijde vychytralá volba materiálu, se kterým se pracuje snáz a jsou jistější výsledky nežli se sodnodraselným sklem, nebo kompozicí.



Obrázek 43 Účastnictvo při práci v Berlin Flameworking Studio³⁴

2.5.5 Lunacyglass

Lunacyglass je značka Lucie Kovarova-Weir, původem české výtvarnice, která v současné době žije a tvoří v Kanadě. Její tvorba zahrnuje výrobu drobných předmětů u kahanu a muranských millefiori s převážně folklorními motivy. Na svém Instagramu sdílí snímky z výroby a procesu opracování skla. Nedodává však mnoho kontextu. Ve studiu Corning Museum of Glass pořádá několikadenní workshopy pro začátečníky i pokročilé.³⁵

³³ BERLIN FLAMWORKING STUDIO, *Flameworking Classes*, 2025.

³⁴ BERLIN FLAMWORKING STUDIO, *Flameworking Classes*, 2025.

³⁵ CORNING MUSEUM OF GLASS STUDIO, *Immersive Murrine*, 2025.



Obrázek 44 Fáze výroby Lucie Kovarova-Weir³⁶

2.5.6 Kit Paulson

Kit Paulson je sklářská výtvarnice pracující převážně u kylického kahanu s borokřemičitým sklem. Vyrábí rozměrné objekty z komponentů, které nejen tvaruje k teple hořáku, ale i svařuje pomocí ručního hořáku. Na jejím Instagramu se objevují videa z výroby skla bez bližšího vysvětlení technologie. Pro zasvěcené je však možné zde najít nějaké zajímavé postupy při výrobě. Líbí se mi, s jakou vynalézavostí a zvědavostí přistupuje autorka k výrobě. Kit pořádá workshopy na různých sklářských akcích a je též jednou z lektorstva na Bildwerk-Frauenau, v Corning Museum of Glass, Pilchuck Glass School a jinde³⁷.

2.5.7 Knihařka

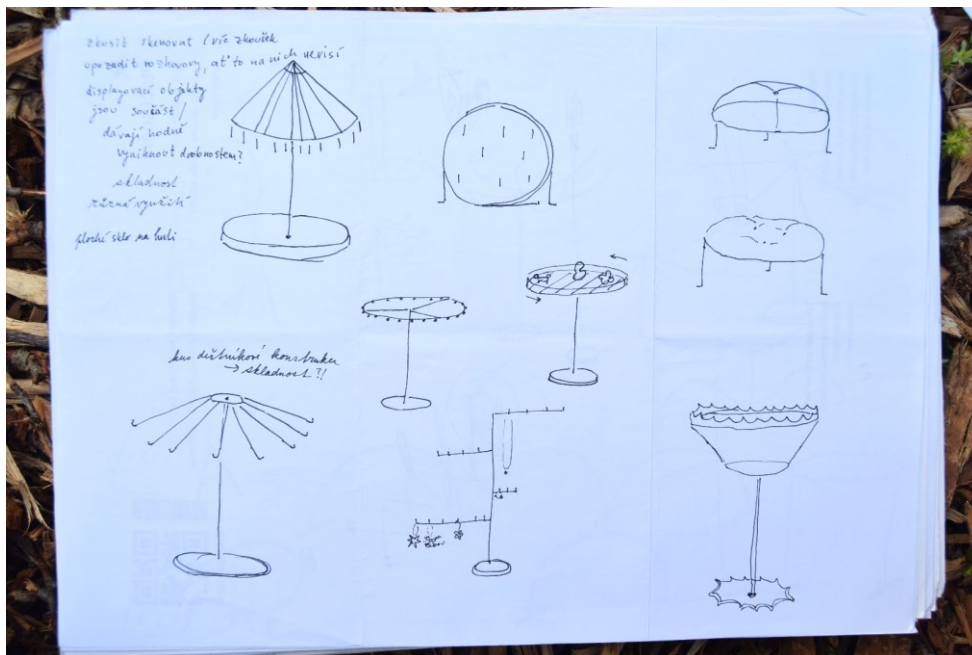
Knihařka, vlastním jménem Kateřina Mestická, je řemeslnice a taky tvůrkyně na sociálních sítích, která vyrábí a prodává papírenské zboží. Též vytváří návody spolu se setem materiálu a pomůcek, podle kterých se člověk může naučit vázat různé knižní vazby. Tento konkrétní koncept produktu se mi zdá jako velmi zajímavý a zároveň mě přijde zajímavý a udržitelný celkový přístup Kateřiny k podnikání. Líbí se mi, že zároveň popularizuje řemeslo, sdílí s lidmi i specifické praxí objevené osobní triky, že ukazuje, jak dostupná je možnost naučit se vázat knížky, jak odborně a precizně k zpracovávání informací přistupuje, a zároveň v jak neformální a přátelské atmosféře to umí všechno předávat. Líbí se mi spojení toho, že to toho člověka baví a zároveň, zdá se, dost udržitelně žije.

³⁶ CORNING MUSEUM OF GLASS STUDIO, *Immersive Murrine*, 2025.

³⁷ PILCHUCK GLASS SCHOOL, *Lathe Engraving for Flameworkeers*, 2025.

2.6 Instalace

Pro vzniknuvší figurky pak vytvářím výstavní podstavce. Při definování jejich vzhledu se nechávám řídit záměrem z dálky přitáhnout pozornost diváctva k jednotnému souboru objektů lidského měřítka. Tyto objekty však mají dvojí účel. Mají zapříčinit, že se pozorující člověk zatouží přiblížit, zatímco spatří drobné skleněné předměty. Těm má variace na klasické krabicovité sokly dát taktéž vyniknout při pohledu z blízka.



Obrázek 45 Prvotní náčrty výstavních podstavců

(zdroj: vlastní)

Nezbytným požadavkem tedy následně je, aby se drobné figurky na podkladu tvořeném výstavními podstavci neztrácely a zářily ve své barevnosti, lesku i detailnosti. Pro tyto účely sháním jednobarevné tkané textilie z druhé ruky, které k sobě sešívám. Obvykle volím kombinaci barevné a bílé látky. Spojuji je v pruzích, nebo sešívám kruhové výseče. Je pro mě důležité využívat materiálů, které jsou potenciálním odpadem nebo jednoduše již existují a nemají v současné chvíli smysluplné využití. Stejně tak se snažím soustředit na skladnost a multifunkčnost objektů. Přemýšlím nad využitím výstavních podstavců i do budoucna a uvažuji, jak by mohly fungovat například v rámci mých prodejních činností.



Obrázek 46 Náčrt jednoho z výstavních objektů

(zdroj: vlastní)

Výsledek nese vzhled, jenž na první pohled asociuje cirkus, hravost, barevnost, živost, nespoutanost, dostupnost, přátelskost. Poslední z nich je obzvláště důležitá, protože jedině s ní můžu dále rozvíjet fenomén skleněných figurek se svým původním půvabem, záměrem a energií. V době své největší slávy totiž železnobrodské figurky přinášely lidem upokojení, uklidnění a důvod obrátit svou pozornost ke všedním a romantickým námětům těchto drobných předmětů. Svou pitoreskností skýtaly prostor pro občerstvení ducha, obšťastnění i úlevu v nelehkých časech.



Obrázek 47 Bližší návrh souboru výstavních podstavců

(zdroj: vlastní)

Při tvorbě adjustačních podstavců užívám svých zkušeností s materiály, jako je dřevo, textil a molitan. S radostí se obohacuji o nové znalosti a vyžívám se v širší spektra využitých technik, pro něž planu neskrývanou láskou. Zatímco proces s výrobou figurek byl v rámci tohoto projektu víceméně přímočarý (respektive již jsem podobným procesem procházelo v minulosti a teď jsem ho zopakovalo s drobnými obměnami), práce na adjustačních objektech byla více než dobrodružná. Z prvotních asi šedesáti skic různých objektů jsem poměrně intuitivně a prakticky (s ohledem na dostupný materiál) vybralo tři objekty, které se rozrostly na výsledných pět, zatímco zbylé tři vznikly poměrně samovolně v průběhu.



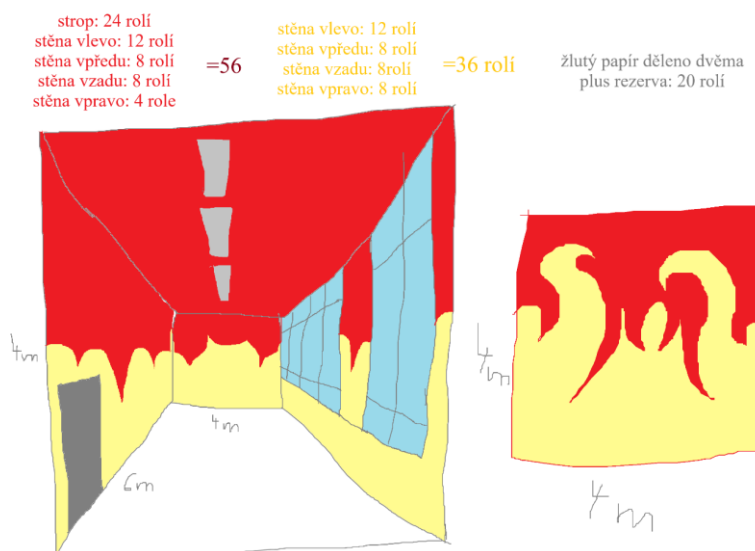
Obrázek 48 Další z adjustačních objektů
(zdroj: vlastní)



Obrázek 49 Barevné varianty týchž podstavců
(zdroj: vlastní)

Kromě adjustačních prvků budu v místě, kde bude instalovaný diplomový projekt, přizpůsobovat ještě prostředí místnosti pomocí „vytapetování“ stěn krepovým papírem. Instalace bude ve čtvrtém patře 94. budovy Svit (komplex budov bývalých továren firmy Baťa) v boční místnosti o rozměrech cca 6x4x4 m (hloubka, šířka, výška). Moje instalace bude oddělená od dalších vystavených projektů mého společenství, takže nemusím uvažovat nad tím, jak se budou práce navzájem ovlivňovat a řeším jen vztah místnosti a mých objektů.

Místnost je poměrně velká na objekty, které do ní umístím. Vybralo jsem barvy krepových papírů takové, aby ladily se zbytkem instalace a zároveň na sebe nebraly příliš pozornosti. Můj cíl je pokrýt strop a horní část červeným papírem, který, představuji si, opticky zmenší a zútulní prostor. Spodní část pak pravděpodobně pokryji světle žlutým papírem s bílými proužky.



Obrázek 50 Náčrt pokrytí stěn krepovým papírem

(zdroj: vlastní)

V místnosti pak budou na zemi postavené adjustační prvky viz foto výše a obrazovka, na které poběží sestřih z rozhovorů a animace. Tuto variantu volím pro tento konkrétní prostor. Za výstavní soubor (a výtvarný výstup) obecně považuji primárně podstavce s figurkami a skleněnou animaci. Tyto se v každém jiném prostoru v budoucnu, případně, budou instalovat mírně odlišně.



Obrázek 52 Náčrt finální instalace v 94. budově Svitů

(zdroj: vlastní)



Obrázek 51 Figurky na jednom z podstavců

(zdroj: vlastní)



Obrázek 54 Fotografie z instalace semestrálních prací v Galerii Photogether

(zdroj: vlastní)



Obrázek 53 Figurky na jiném z podstavců (deska se umí otáčet)

(zdroj: vlastní)



Obrázek 56 Podstavec s figurkou, které jsem vyrábělo jeden skleněný kousek pro každý snímek animace

(zdroj: vlastní)



Obrázek 55 Druhý objekt s ložiskem, který se umí otáčet

(zdroj: vlastní)

ZÁVĚR

Ve výsledku má celý projekt 3 části: fyzickou instalaci skleněných figurek na podstavcích, animaci se skleněnými figurkami a videorozhovory. Proces vzniku projektu byl divoký a různorodý, což se mi líbilo. Cíle, které jsem si vytyčilo, které byly primárně ozkoumávat prostor a hledat si v něm nějaké místo, kterým ho mohu obohatit a způsob, jakým ho můžu prožít se mi splnil. Jestli moje činnosti přinesou ovoce z dlouhodobějšího hlediska se teprve ukáže časem. Kdybych se takový aspekt snažilo vyhodnotit, tak bych dělalo, domnívám se, unáhlené závěry.

Pro mě je nejdůležitější proces učení se – učení se nových informací, chápání nových souvislostí, nabývání nových dovedností a osvojování si nových poznatků o limitech skla i mých osobních limitech. Důležité jsou pro mě vztahy, které navazuji s lidmi, se kterými mluvím v rozhovorech. Primární je teď pro mě vyšlapávat si cestičku, kterou budu moc kráčet v následujících letech. A tohle se mi, doufám, v rámci možností, podařilo.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

BANNER, Bernadette. *I Learned the Ancient Art of Sewing with GOLD (and you can too!)*. Online. 2024. Dostupné z: YouTube, <https://youtu.be/MRkDtGu0ryQ?si=9HDiU3TErXbQ-pr6>. [cit. 2025-05-22].

BEADGAME. *Zážitková turistika a exkurze, na které nezapomenete*. Online. Beadgame. 2025. Dostupné z: <https://www.beadgame.cz/content/9-zazitkova-turistika>. [cit. 2025-05-22].

BERLIN FLAMEWORKING STUDIO. *Flameworking Classes*. Online. Berlin Flameworking Studio. 2025. Dostupné z: <https://www.berlinflameworkingstudio.com/private-sessions>. [cit. 2025-05-22].

BRYCHTA, Jaroslav a VOLF, Miloš Bohuslav. *Živé Sklo*. Praha: SNTL – Státní nakladatelství technické literatury, 1977.

CORNING MUSEUM OF GLASS STUDIO. *Immersive Murrine*. Online. Corning Museum of Glass Studio. 2025. Dostupné z: https://classes.cmog.org/classes/532/immersive-murrine?fbclid=IwY2xjawHNaA5leHRuA2FlbQIxMQABHRIH2tyVE8s6ha7MnpXACX_XIfPPz5wLvRXGszobBnaypG1mPcy57ZxfGQ_aem_zmElm3XVipnWgCWRm_maNQ. [cit. 2025-05-22].

DETESK, S. R. O. *Profil*. Online. Detesk, s. r. o. 2025. Dostupné z: <https://www.detesk.cz/cs/firma/profil/>. [cit. 2025-05-22].

DETESK, S. R. O. *Významné železnobrodské figurkářské firmy*. Online. DETESK Galerie. 2025. Dostupné z: <https://galerie.detesk.cz/cs/muzeum/>. [cit. 2025-05-22].

GRADA. *Jablonecká Bižuterie*. Online. GRADA. Grada. 2024. Dostupné z: <https://www.grada.cz/jablonecka-bizuterie-4916/>. [cit. 2025-05-22].

HLAVEŠ, Milan, kunsthistorik [ústní sdělení]. Praha, 11.3.2025.

KIRSCH, Roland et al. *Historie sklářské výroby v českých zemích*. Sv. 2, část 2. Praha: Academia, 2005. ISBN 80-200-1103-X. Dostupné také z: <http://krameriusndk.nkp.cz/search/handle/uuid:a34ed1b0-9b76-11eb-8e49-5ef3fc9ae867>.

LIDOVKY.CZ a ČTK. *Unikátní výstava skleněných figurek. Uvidíte Hurvínka, Pelého i Churchilla*. Online. Lidovky.cz. 2015. Dostupné

z: https://www.lidovky.cz/relax/zajimavosti/unikatni-vystava-sklenenych-figurek-uvidite-hurvinka-peleho-i-churchilla.A150521_103336_ln-zajimavosti_ape. [cit. 2025-05-22].

MORAVSKÁ GALERIE V BRNĚ. *Jaroslav Brychta a jeho vliv / Malé pomníky*. Online. Moravská galerie. 2024. Dostupné z: <https://artdesignfashion.moravska-galerie.cz/cabinets/84>. [cit. 2025-05-22].

MUZEUM SKLA A BIŽUTERIE V JABLONCI NAD NISOU. *Zásadský ráj – Příběh českých perliček*. Online. Muzeum skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou. 2018. Dostupné z: <https://www.msb-jablonec.cz/publikace/zasadsky-raj-pribeh-ceskych-perlicek>. [cit. 2025-05-22].

MUZEUM SKLA A BIŽUTERIE V JABLONCI NAD NISOU. *Sklo antiky středověku a renesance*. Online. Web audioprůvodce Muzea skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou. Dostupné z: <http://webaudioguide.cz/jablonec/26>. [cit. 2025-05-22].

MUZEUM SKLA A BIŽUTERIE V JABLONCI NAD NISOU. *Zrození bižuterie*. Online. Web audioprůvodce Muzea skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou. Dostupné z: <http://webaudioguide.cz/jablonec/4>. [cit. 2025-05-22].

NOVÝ, Petr. *Pohyb – výraz – emoce: figury a figurky v českém sklářském umění a řemesle*. Jablonec nad Nisou: Muzeum skla a bižuterie, 2015. ISBN 978-80-86397-17-7.

PARSI, Kamila, sklářská výtvarnice [ústní sdělení], Rohliny, 3.4.2025.

PILCHUCK GLASS SCHOOL. *Lathe Engraving for Flameworkers*. Online. Pilchuck Glass School. 2025. Dostupné z: <https://www.pilchuck.org/programs/workshops/lathe-engraving-for-flameworkers>. [cit. 2025-05-22].

SEDLÁK, Jan. *Tradice hasne. Skleněné figurky z Železného Brodu nemá kdo vyrábět*. Online. Liberecký deník. 2024. Dostupné z: <https://liberecky.denik.cz/z-regionu/sklarstvi-zelezny-brod-upada.html>. [cit. 2025-05-22].

SLAVÍČEK, Lubomír; HOROVÁ, Anděla a BREGANTOVÁ, Polana. *Slovník historiků umění, výtvarných kritiků, teoretiků a publicistů v českých zemích a jejich spolupracovníků z příbuzných oborů (asi 1800-2008)*. Praha: Academia, 2016. ISBN 978-80-200-2094-9.

STŘEDOČESKÉ MUZEUM V ROZTOKÁCH U PRAHY. *Ateliér malířky Zdeňky Braunerové*. Online. Středočeské muzeum v Roztokách u Prahy. 2017. Dostupné z: <https://www.muzeum-roztoky.cz/lokace/2-atelier-malirky-zdenky-braunerove>. [cit. 2025-05-22].

SYMPOZIUM VINUTÝCH PEREL. *Symposium vinutých perel*. Online. 2025. Dostupné z: <https://symposiumvinutychperel.cz/>. [cit. 2025-05-22].

ŠTRYNCL, Ondřej. *Úvodem*. Online. Korálky z drikety. 2024. Dostupné z: <https://www.koralkyzdrikety.cz/stripky-z-historie/uvodem/>. [cit. 2025-05-22].

ŠTRYNCLOVÁ, Jiřina, řemeslnice [ústní sdělení], 15.4.2025.

TOFFOLO, Cesare. *Il Vetro a Lume – Lampworking – Volume II*. Venezia: Grafiche 2am, 2018. ISBN 978-88-904285-5-5.

UMĚLECKOPRŮMYSLOVÉ MUSEUM V PRAZE. *Plejády skla 1946-2019*. Online. Uměleckoprůmyslové museum v Praze. 2019. Dostupné z: <https://www.upm.cz/plejady-skla-1946-2019/>. [cit. 2025-05-22].

VÝCHODOČESKÉ MUZEUM V PARDUBICÍCH. *Sklo*. Online. Východočeské muzeum v Pardubicích. [2025]. Dostupné z: <https://www.vcm.cz/muzeum/sbirky/sbirka-skla/>. [cit. 2025-05-22].

WUDY, Jana. *Vinuté perle*. Praha: Grada, [2017]. ISBN 978-80-247-4381-3.

ZECCHIN, Sandro. *Il Vetro a Lume – Lampworking – Volume I*. Venezia: Grafiche 2am, 2018. ISBN 978-88-904285-4-8.

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 Skleněné figurky v Muzeu Detesk	14
Obrázek 2 Foukané figurky v Muzeu skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou	15
Obrázek 3 Modelované figurky v Muzeu Detesk	16
Obrázek 4 Zevnějšek knihy Legenda o Českém skle	17
Obrázek 5 Prostor věnovaný figurkám v Legendě o Českém skle	17
Obrázek 6 Knížečka Skleněné figurky od Milana Hlaveše	18
Obrázek 7 Kniha Živé sklo	19
Obrázek 8 Kniha Pohyb – výraz – emoce.....	20
Obrázek 9 Kniha Jaroslav Brychta, spoluzakladatel a tvůrce železnobrodského skla	21
Obrázek 10 Třetí díl ze série Il Vetro a Lume od italského autorstva	22
Obrázek 11 Stránka z knihy Il vetro a Lume s archivní fotografií Stanislava Halamy při práci	23
Obrázek 12 Fotografie stránky s popisem výroby figurek z knihy Výroba skleněná bižuterie pro II. a III. ročník SOU učební obor výrobce bižuterie a ozdobných předmětů	25
Obrázek 13 Zevnějšek knihy Jablonecká bižuterie.....	26
Obrázek 14 Vnitřek knihy Jablonecká bižuterie (část věnovaná vinutým perlám)	27
Obrázek 15 Zevnějšek knihy Zásadský ráj	28
Obrázek 16 Historické fotografie spojené s výrobou perliček z útrob knihy Zásadský ráj	28
Obrázek 17 Dvojstránka s návodem na výrobu perličky s výběžky z knihy	30
Obrázek 18 Obálka knížky Vinuté perle od Jany Wudy	30
Obrázek 19 Vnitřek učebnice Sklářské práce v chemické laboratoři	31
Obrázek 20 Jedna z vitrín v Muzeu skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou	32
Obrázek 21 Skleněný domek z dílny Floriana Pattermanna v Muzeu skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou.....	32
Obrázek 22 Druhá z vitrín v Muzeu skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou	33
Obrázek 23 Historický kahan se šlapacím měchem v Muzeu skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou.....	34
Obrázek 24 Historické stroje pro výrobu a opracování skla v Městském muzeu v Železném Brodě.....	35
Obrázek 25 Vitrína se skleněnými figurkami v Městském muzeu v Železném Brodě	35
Obrázek 26 Figurka dle návrhu Jaroslava Brychty v Městském muzeu v Železném Brodě.....	36
Obrázek 27 Hutní figurky v Muzeu Detesk.....	37
Obrázek 28 Špendlíky od firmy Kleinert v Muzeu Detesk	37
Obrázek 29 Kresba v deníku.....	40
Obrázek 30 Dvojstránka v deníku	41

Obrázek 31 Obrázky vybrané na základě asociací.....	42
Obrázek 32 Dvojstránka v deníku.....	43
Obrázek 33 Snímek ze storyboardu	44
Obrázek 34 Snímek z animovaného klipu	44
Obrázek 35 Nákrasy figurek, dle kterých jsem zhotovovalo figurky u kahanu.....	45
Obrázek 36 Návrhy figurek.....	46
Obrázek 37 Testovací fotografie pro zkoumání vztahu pozadí a figurek na něm ložených	47
Obrázek 38 Figurky s odebraným pozadím v digitální podobě	47
Obrázek 39 Náhledový obrázek pro video na YouTube pro rozhovor s Jitkou Havlíčkovou	49
Obrázek 40 Výrobky, které nabízím v rámci Ostropestření	50
Obrázek 41 Maturitní práce na Střední uměleckoprůmyslové sklářské škole, kde letos též končím studium.....	51
Obrázek 42 Snímek z videa o vyšívání zlatem od Bernadette Banner	53
Obrázek 43 Účastnictvo při práci v Berlin Flameworking Studio.....	54
Obrázek 44 Fáze výroby Lucie Kovarova-Weir	55
Obrázek 45 Prvotní náčrty výstavních podstavců.....	56
Obrázek 46 Nákras jednoho z výstavních objektů.....	57
Obrázek 47 Bližší návrh souboru výstavních podstavců	57
Obrázek 48 Další z adjustačních objektů	58
Obrázek 49 Barevné varianty týchž podstavců	58
Obrázek 50 Náčrt pokrytí stěn krepovým papírem	59
Obrázek 51 Figurky na jednom z podstavců.....	60
Obrázek 52 Náčrt finální instalace v 94. budově Svitu.....	60
Obrázek 53 Figurky na jiném z podstavců (deska se umí otáčet).....	61
Obrázek 54 Fotografie z instalace semestrálních prací v Galerii Photogether	61
Obrázek 55 Druhý objekt s ložiskem, který se umí otáčet.....	62
Obrázek 56 Podstavec s figurkou, které jsem vyrábělo jeden skleněný kousek pro každý snímek animace.....	62